Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 8 декабрь, 1977 шу. • № 146 (5813). • Мах 2 кап.

ЮБИЛЕЙНИ ШУ ТОЛАМЕ ЧАКХДАККХА!

Фермай балха лоархIаме ха

«1977—78 шерашка хьайбаш толаме Iаьгара доахилга Iалашдара де дезарех» болча КПСС Центральни Комитетен СССР Министрий Советен соцама гIулакхана жоп а луш, республикерча хьайбаш лeладераша хьинаре къахьег укх бехктокхамеча хана хьайбай продукташ йоахилга лаьгI ца далийтара, лоахана продуктивность дIахо лаккъяра, хьайбаш дебаделга Iалашдара.

ИттлагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр духьа яхь а лелаеш, республикерча хьайбаш леладераша дулх, шура, фуаш, тха дукхагIа доах юбилейни шера. Из да—хьайбай боахама специализации концентрации ярах, пятилетка ханал хьалха кхоачашъяр духьа колхозийн совхозийн хьайбаш леладераша тIагIертта къахьегарах хьахиннар.

Колхозийн совхозийн фермашка соахкарчул дукхагIа даьккхал дулх — 19 процент, шура — 15, фуаш — 7 процент. иштта дукхагIа даьккхал тха.

Юбилейни шера дика къахьийгал доакъар кийчдераша. Соахкарчул дикка дукхагIа да доакъар фермашка. Надтеречни, Сунженски, Наурски, Веденски районий боахамашка доакъара запасаш соахкарчул цкъаи аххаззеи дукхагIа я. Вешта республика вокх колхозийн совхозийн фермашка а вIашагIтехал доакъар цхьан шеран ах шеран тоъал. Из я юбилейни шера меттел, тIалоагIача — пятилетка кхоалагIча шера а толамаш дахара эша лард.

Хьайбай продукташ дукхагIа яхаро республика хьайбаш леладерашка йиш хулийт паччахьалкхен закупкаш ярах баха нах хьайбай продукташца Iалашбарах оттадаь декхараш толаме кхоачашде.

Юбилейни шера 11 бетта республика хьайбаш леладераша шера планал совгIа паччахьалкхенга екхай 3 эзар тонн гаргга шура, 10 миллион совгIа фуъ, 3 эзар центнер гаргга тха. Уж — колхозийн совхозийн фермашта карагIдаьнна доккхий хIамаш да.

XIанз, юбилейни шу чакхдоалаш латтача хана, шоай низ кхоачар деш ба хьайбаш леладераш паччахьалкхенга дулх дохкара шера задани кхоачашъяра. Республика дукха фермаши районаши дика лоархIаю цу декхарах а. Цар хIанзле а кхоачашъяьй шера планаши тIаийца доккхагIдола юбилейни декхараши, пятилетка кхоалагIча шера чотах дIател дулх.

Доахани коа тIара оалхазараши эцара шера планаш 1 декабре 111 процент кхоачашъяьй Ачхой-Мартановски района совхозаша, Шелковской — 108, Шалински — 109 процент, Ножай-Юртовски района колхозаша — 105 процент. Планал совгIа дулх дIателаш я Гудермесски районеи город Грознеи йолча совхозий фермаш.

Дулх дукхагIа дакхара декхараш толаме кхоачашду Шалински Сунженски районий откормочни боахамаша. Чуоттадаь латтача доахана дулх тIадеттадалийтареи из паччахьалкхенна дIадаларей шера планаш дикка тIеккхоачашъяьй цар.

Хьайбай продукташ йохкара шера планаши юбилейни декхараши кхоачашдаьча, Iан кийчо дика яьчеи Iан хьалашка доахана продуктивность лаккъелга Iалашдаьчеи фермашта юкъе я «Самашкинский», «Атагинский», «Горячеисточненский», № 1 йолча шурий, «Терек», «40 лет Октября» яхача, «Пригородный», Мичурина цIерагIча, «Ореховский», «Белореченский», «Восточный», «Новогрозненский», «Луч» яхача, «Виноградный», «Бамутский», «Юбилейный» совхозийн дуккхача кхыча боахамийн фермаш.

Пятилетка кхоалагIча шера чотах болх беш йола хьалха латта фермаш я ерригача районашка, ерригача производственно-совхозни объединенешкеи тресташкеи.

Хьалхадаьнна долхача духьал цу боахамий чотах толаме кхоачашъеш я юбилейни шера планаши декхараши.

Цунца цхьана, республика хьайбаш леладерашта хьалхашка декхар оттадаьд тIехьаюсаш цхьаккха ферма, цхьаккха колхоз, совхоз ца хилийта. Халахете а, уж йолаш я.

Урус-Мартановски районе хьалха латтача боахамашта лоаллаха, шера заданеш кхоачашъяра хьоххамаш лоха долаш фермаш я «Горец», «Гехинский» яхача совхозий. ПланагIа 1340 тонн йохка езаш хиннача, 1 декабрь хьатIаотташ 1178 тонн мара шура ехкаяц «Гехинский» совхоза шурий фермаша, е 88 процент кхоачашъяьй шера план. Дулх дохкара план 81 процент мара кхоачашъяьяц.

Назрановски районерча «Экажевский» совхоза фермаш цIаккха а план кхоачаш ца еш хьайоагIа дукха ха я. Паччахьалкхенга шура йохкара шера план 11 бетта 81 процент мара кхоачашъяьяц цу боахамо, хIаьта дулх дохкара — 69 процент.

Паччахьалкхен планаши тIаийца декхараши кхоачашдара тIехьаюс Назрановски района «Маяк» яхача, Надтеречни района «Кругловский», «Братский», Малгобекски района «Ингушский» совхозий, Ножай-Юртовски Веденски районий дуккхача колхозий фермаш.

«ТIехьабусаш цхьаккха боахам ма хилийта уллув!» — иштта хила еза юбилейни шу чакхдоалача деношкара республика хьайбаш леладерий девиз. Из — фермайн хьайбаш леладеча бригадайн хIара къахьегамхочун сийлахьа декхар да.

1977 ШЕРА 11 БЕТТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ДУЛХИ ШУРЕИ ДОХКАРАХ ЙОЛА СВОДКА

Яхь лелаю районаш	Дулх: план кхоачашъяра процент	Дулх: 1976 шерица нийсдича (процент)	Шура: план кхоачашъяра процент	Шура: 1976 шерица нийсдича (процент)
Ачхой-Мартановски	105	110	108	112
Урус-Мартановски	86	125	96	104
Веденски	83	93	101	168
Ножай-Юртовски	94	110	106	3-зза дукхагIа
Советски	62	89	93	2-зза дукхагIа
Грозненски	90	137	106	113
Сунженски	73	107	99,6	109
Гудермесски	85	92	102	109
Шалински	92	100	110	117
Малгобекски	71	96	96	114
Назрановски	90	95	96	104
Надтеречни	70	85	102	122
Наурски	79	101	111	111
Шелковской	90	110	109	118
г. Грозный	126	2-зза дукхагIа	85	—
Республике гIолла	84	107	104	113

ШЕРА ЗАДАНИ ЯЬЙ

«Юбилейни шу толаме чакхдоаккхаргда» яхача девизагIа къахьегача Грозненски шурий комбината коллективо дика къахьегама котало яьккхар пхелагIча декабре. Валови продукци арахецарен из маьхала яккхарен юбилейни шера план кхоачашъярах рапорт делар цо. Ер шу чакхдалалехьа паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргья 780 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Цу даькъе заданел совгIа комбината болхлоша арахецаргья 2980 тонн мерзача шурий продукци, 70 тонн машдаьтта, 40 тонн нахча, кхыйола продукци.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай шера план 12 октябре кхоачашъяьча йоккхагIйолча мастера М. Л. Хренова кулгалдеча налхеи тIоаи боаккхача участка коллективо. Иштта дика къа а кьегаш 19 октябре денз тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш ба комбината чуйоагIача Шалински завода болхлой а.

КПСС XXV съезда решенеш йизза кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали лаккхъяра кхы тIа а хьинар айдаь дIахо къахьега лерхI комбината коллективо.

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЙОАХАРГЬЯ

Урус-Мартановски района боахамашта юкъе тIехьаюсаш я «Гехинский» совхоз. Тахка делча, шин бахьанаш а да цу гIулакха. Керттерча даькъе уж да доаггIача тайпара дикача фух дола хьайбаши ма эшша царна Iунал де кадраши ца хилар. Духхьал тхоай, цхьоалагIча фермах лаьца дувца безам ба са.

844 бежан да ферме, царех 281 бетташ бола етт а болаш. Цунга хьежжа я царгара шура яккхара план а: шера 514 тонн. Из декхар кхоачашдара лаьрххIа оарцагIдовла а хало ца лоархIаш къахьега а деза. XIана аьлча, аьхки, боахамаша хьайбашта хадданза мошача доакъара конвейер лоаттаеча хана кхоачашде вIаштIехьа ца даьнна гIулакх да укх йисача хана коллективо де дезар. Цхьайтта бетта оаха яьккхар 450 тонн шура мара яц, е юкъера лаьрхIача хIара бетта 44 тонн совгIа. ТIаккха план кхоачашъяра (социалистически декхараш ца дийцача а) укх цхьан бетта 64 тонн шура яккха езаш хул ферма коллектив.

МалагIа торонаш я из болх бе? Цкъа-дале, оаха лерхIаш да дикагIбарий опытагIа, царна карагIдаьнначох бизза, балхаца хинна гIалаташ а лоархIаш, пайда эца. ШозлагIа-дале, ферме укх тIеххьарча хана 85 етт бaьхкаб. Из доккха новкъостал да ден-буси доахангара йоаккха шура дIахо тIаккхетийтара. КхоалагIа, специалисташца дага а даьна, цIепхаштта лоархIам а бaь оттаяьй доакъара рацион. Цунца я: йол — 2 килограмм, ча — 3, силос — 20, жом — 3, концентраташ — 3 килограмм, хIаьта муж — мамолла. Из рацион кхоачашъярга дика хьож цу гIулакха оттаваь опыт йола скотник Точаев Ухтан.

Хьайбаш леладерий къахьегам аттагIа хилийтаран цун овсарал лаккхъяран лаьрххIа механизаци яьй балха халача процессашта: помещенеш цIенъяра, хий меладара, доакъар дIалиллара. Цул совгIа хьайбай фу тоадара а лаьрхIа болх бу. Айпе дараш цIенача, фух доацараш юкъера дIа а доахаш, специалистий тIахьожам а лоаттабеш эргадовх доахан.

Цу тайпара деча балхаша, оаха бaьча лоархIамех, 25 декабрь тIаккхоаччаш шура яккхара шера план а, иштта из паччахьалкхенга йохкара тIаийца социалистически декхар а кхоачашде торо лургья. Цунна тешал деш сайна хет дикагIбарий хьоккхамаша а. Масаль, Юнусова Райхьаитага бетташ 18 етт ба. Царех хIаранегара цо яьккхай 2347 килограмм шура, планагIа шера 1830 килограмм йоагIача. Из Ленина орден йола доярка массаза социалистически яхье а хьалха я. Цунна тIехьа латт Дахчукаева Бекистай цIи — цо яьккхай 1907 килограмм шура хIара Iаттагара. Иштта ба кхы а. Цар опыт, говзал массанена дIайовзийтилга да оаха толама резервех цаI лерхIар.

Iаьсий леладерашта юкъе а ба цIераш яха йиш йола нах. Царех я къона коммунист Байсаева Пату. Цо кхоабача 67 Iасилгах хIаранена ден-буси 550—600 грамм дулх гIаккхет план 450 грамм йолча.

Хьайбаш леладерий хьинар дикагIа айдара, балхацара цар безам совбаккхара моральнии материальнии стимулех пайда эц. Яхье хьалхалаттарашта лу «ДикагIа вола скотник», «ДикагIа йола доярка» яха дешаш тIаяьздаь вымпелаш. Хьалхара моттигаш яьхачарна хIара декадагIа алчан совгIаташ хьожаду. Цул совгIа 1-ча сортагIа шура дIаекначa дояркана 4 сом лу хIара центнерах.

Шура йоаккхилга, из паччахьалкхенга йохкилга лакхдар юрта боахама къахьегамхой, хьайбаш леладерий къаьстта а, керттерадарех цхьа декхар да.

С. УСТАМИЛОВ,
«Гехинский» совхоза цхьоалагIча шурий ферма бригадир.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛ

МагIалбикерча «Луч» яхача комсий совхозе удобренеш кхай тIа кхухьаш духхьал цу гIулакха вIашагIъелла отряд я, 4 трактори 10 болхлой чу а воагIаш. Минеральни удобренешца «кхаба» дезаш 1200 гектар гурахьа дIадийна ялати 200 гектар зяба аьха лаьттеи да.

Гурахьа дийнача ялата удобренеш РУФ-3 яхача агрегатаца етт. Из болх цахаддаш лелабу опыт йолча механизатораша Кусов Васила, Крошка Анатоле, Кузьминов Михаила, Курсуков Николая.

— Совхозе сихагIбарех цхьа болх ба комсаш дIайогIилга,— йоах цу боахама керттерча агронома Даскиев Iалихана. — Цудухьа оаха лаьрххIа чIоагIа терко еш ду из гIулакх. — Укх шера планагIа дIайогIа езаш цхьа бIаь гектар комсаш хиннача боахама болхлоша 113 гектар дIэегIай. Из болх баьб Алиев Або управляющи волча 1-ча отделене. Комсаш дIайогIилга агротехнически бокъонаша дIадеххача тайпара чакхдаьккхад.

Еррига а 724 гектар комсаш я совхозе. Специалистий лоархIамагIа 1979 шера комсаш латаргья царех.

* * *

«Советский» яхача Инаркъерча совхоза механизатораш сихбенна техника кийчъеш ба тIадоагIача шера балхашта. ИпьлагIча квартала планагIа 4 трактор, иштта тIехьаюзза инвентарь, комбайнаш тоае езаш ба укхаза.

— ГрафикагIа тоае езаш хинна йиъ трактор, цу даькъе декабрь бетта йоагIаш шиь а йолаш, тоаяь яьннай, — аьлар телефонаца къамаьл деш, совхоза керттерча инженера Котиев Башира. — 2-ча мехотряде тIехьаюзза инвентарь — малхаш, селлкаш и кх. дI. тоаеши, ГОСТ-агIа йоагIача бесса дIаоттаеши ба Эрсинове Наурбии пун новкъостийи. Кхычарел хьалхагIа ший комбайн тоа з яь, йоагIача бесса дIаоттаьй М. Эгинова.

XIанз тIадоагIача шера хьалхарча кварталагIа тоае еза торараш тоае болабеннаб ремонтникаш. Цар къоабалбеш хьаллаьцаб Шелковской района механизатораша баь, ханнахьеи дикеи техника кийчъярах бола тIахьехам.

Д. ХАКИМОВ.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАХ

Юбилейни шу толаме чакхдаккхара советски халкъо боаржабаьча патриотически болама юкъе дизза дакъа лоац республикерча эзараш болча къахьегамхоша. Паччахьалкхен планаши шоай социалистически декхараши хьоггехьа кхоачаш а даь, тIадоагIача шера чотагIа къахьегаш ба дуккхабола хьайбаш леладераш. «Даьхенна—тха хьаьнала къахьегам!», «Цхьаккха тIехьавусар ма хилийта лоалаха!», «Продукце дикал — балха дикала кизга» яхача а, уж жамо кхыдолча а патриотически девизашта кIал йоаржаьй цар юбилейни шера социалистически яхь.

ПланагIа 2400 килограмм шура хIара Iаттагара шера яккха езача, Октябра юбилей тIакхоачаш 3080 килограмм яьккхай Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза доярка Магомадова Седрата; хIаране 2700 килограмм яьккхай цу боахамерча Кулишова Марияси Забараева Елизаветаси.

Иштта хьоггехьа денз тIадоагIача шера чотагIа болх бу Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхоза дукхача дояркаша. ДIабахача итт бетта хIара Iаттагара 3031 килограмм шура яьккхай Дзаурова Мадината, 2837 килограмм — Олигова Матренас, 2734 килограмм — Тимурзиева Розас, 2480 килограмм хIаране йоаккхаш — Дударова Хадеи Балхаева Дуген.

«Маяк» совхозерча Аушева Тамаре хIара Iаттагара яьккхай 2648 килограмм шура, «Назрановский» совхозерча Костоева Хьавас — 2480 килограмм.

Юбилейни шера хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура яккха аьнна инициатива йоаржаяьча Сунженски района «Победа» колхоза доярка Орцханова Маржана кхоачашдаьд ший дош. Цу районерча Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша октябра юбилей тIакхоаччаш паччахьалкхенга ехкай 946 тонн шура планагIа дIаяла езар 900 тонн хиннача.

«Грозненский молочный» совхоза доярка Салгиреева Халижата цхьайтта бетта хIара Iаттагара яьккхай 2230 килограмм шура, тIаийцача декхарегIа шера 1900 килограмм мара йоацача.

Цу района хьайбаш леладераша Октябра цIейга рапорт делар шура яккхареи паччахьалкхенга йохкареи шера йола плаи кхоачашъярах. Цу хана денз пятилетка кхоалагIча шера чотагIа къахьегаш ба уж.

Иштта къахьегамхой дукха ба республика боахамашка.

«Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча ферма коллектив ханал хьалха кхоачашде лаьрхIа я укх шерара ший социалистически декхараш. Яхье хьалха латтарех ба цигара дукхагIбола доярка.

СУРТА ТIА: ферма дояркаш Цолоева Рукъет, Плиева Райхьант, Цолоева Довхан, Сагова Дунай. Хьалхарча дийнахьа бaьча балха итогаш царна дIаювцаш ва ферма бригадир Костоев Хаматхан.

И. ПЛИЕВА сурт.

РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ АГРОНОМ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

Юрта боахаме доккхий гIулакхаш карагIдувларах **РСФСР заслуженни агроном** яха сийлен цIи лойла:

1. **Бабиев** Михаил Николаевича-Къилбаседа-XIирий АССР юрта боахама министерства мелиорировании лаьттаех пайда эцара отдела начальника.
2. **Передерий** Екатерина Петровнана — Нохч-ГIалгIай республикански фун инспекце начальника.
3. **Ялхароев** СаIада Хьусена — Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства ялат даккхаран лаьтта леладара юкъарча дешаштеи йолча отдела керттерча агронома.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1977 шу, 5 декабрь.

Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо яха сийлен цIи республика гIишлошъечен монтажнии организацей болхлоштеи инженерно-технически болхлоштеи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

ГIишлошъеча дика хIамаш карагIдувларах, дукхача шерашка беркате болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни гIишлонхо яха сийлен цIи лойла:

Арутюнянц Арам Мкртычевича — СССР Минпромстроя гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене № 7 йолча гIишлонмонтажни управлене слесарий-монтажникий бригадира.

Батаев Кюри Асхабовича — «Росмясомолстрой» треста юкъара гIирсаш деча дIа-юха лелача механизировании колонна начальника.

Зайцева Саида Федоровнана — Колхозий юкъарча гIишлошъеча организацей Ерригроссийски объединене «Чечингколхозстрой» объединене специализировании дIа-юха лелача механизировании колонна йоккхагIйолча прораба.

Обозова Валентина Михайловнана — СССР Минпромстроя гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене аьшкабетонни конструкцей Грозненски завода сварщицана.

Панаиотиди Евдокия Кузьминичнана—СССР Минмонтажспецстроя «Южсталконструкция» треста Орджоникидзевски монтажни управлене Грозненски участка начальника.

Сатуев Мутуша — СССР Минпромстроя гIишлошъеча Нохч-ГIалгIай управлене № 10 йолча гIишлон-монтажни специализировании управлене электросварщика.

Синельников Михаил Иосифовича — РСФСР Минводхоза «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене № 4 йолча дIа-юха лелача механизировании колонна экскаватора машиниста.

Хамзатханов Саид-Хасан Магомедовича — РСФСР Минсельстроя «Чечингсельстрой» треста № 557 йолча дIа-юха лелача механизировании колонна комплексни бригада бригадира.

Шаипов Хумаида — «Чечингсельстрой» треста механизаце управлене бульдозера машиниста.

Эльсункаев Байсолтана — РСФСР Минводхоза гIишлошъеча управлене № 5 йолча дIа-юха лелача механизировании колонна бетонщика.

Яковенко Яков Прокофьевича — «Грознефтеоргсинтез» объединене «Грознефтехимремонтстрой» треста № 2 йолча ремонтно-гIишлошъеча специализировании управлене плотникий бригадира.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный, 1977 ру, 6 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

ДикагIа пайда эца лоаман даьгIенех

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Iалам лорадара йолча массазарча комиссе техка а техка Iалам лорадара Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Ерригроссийски общества республикански советаца цхьана дийцад «Дулхи хьайбай кхыйола продукташи дукхагIа яхара лоаман даьгIенехи цонехи дикагIа пайда эцара де дезарах» бола 1976 шера 28 мае парте обкома бюрои республика Министрий Советои баь соцам кхоачаш миштта бу.

Цига белгалдир республика юрта боахама министерства, «Консервплодоовощ», «Чечепингушвино» производствении объединенеша, «Скотопром», «Плодопром» тресташа из соцам во кхоачашбелга. Республика лоамашка йолча 283 эзар гектар цонех 125 эзар гектар массаза а лелае дIaенная лоаман районий колхозашкеи совхозашкеи. Бакъда цу йIаьхийча майдех бизза пайда эцац цу боахамашка юкъара хьайбаш кIезига хилар бахьан долаш.

Юхейнса 158 эзар гектар лоаман даьгIенаши цонаши паччахьалкхен лаьттаи тIа я, хIаьта царех сезонни пайда эц шаьрача укхача районий боахамаша. ДаьгIенашка диллача цар торо лу хIанзчул шозза дукхагIа дулхи тхаи даккха.

Парте обкома бюрои Министрий Советеи соцам кхоачашбеш бац лагерни хьисапе помещенеш хьалъяра даькъе я. Шин шера хьалъе езаш яр 10 эзар бежани 5 эзар жаи леладе помещенеш. Хьалъяьраш 400 бежана лаьрхIа мара яц. Лоадама хIама даьдац дохьаж доалла баьцаш хIалакьяра а. 3160 гектара тIа бе безача из болх 100 гектара тIа мара баьбац. Геттара кIезига балхаш даьд лаьтта кхертIоех цIендаран шаьрдарах.

Во латт хьайбашта хий меладелга, наькъаш дехкалгеи хьайбаш леладерашта чуIе цIенош хьалделгеи.

ВIалла а хIама даьдац даьгIенаши цонаши овлан тIара тоаяра, даьгIений обороташ лелаяц, из бахьан долаш хин эрозихь йолаш 34 эзар совгIа гектар даьгIенаш я.

Республика юрта боахама министерства, Госплано, «Сельхозтехника» объединене кхоачашбаьбац лаьтташ леладелга эргадаьккха тоадаран лоаман даьгIенех пайда эцара лаьрхIа объединенеш вIашагIйохкарац хьакъехьа предложенеш Министрий Совете хьачуялах бола соцам.

Iалам лорадара Комиссеи Iалам лорадара Ерригроссийска общества республикански совета президиумои лаьрхIар парте обкома бюрои республика Министрий Советеи соцам селла во кхоачашбелга царга дIахайта.

Юрта боахама министерствана, лахке йийцача объединенейи трестийи кулгалхошта могадаьд парте обкома бюрои республика Министрий Советеи соцам кхоачашбара ае декар кхы тIехьа ца доахаш чакхдаккха, хьайбаши жаи лоамашка кхоабача совхозаштеи колхозаштеи лоамашкара лаьтташ тIачIоагIде;

Макажой, Шарой, Ялхорой, ТIаргим чIожашка хий, эшаш йола гIишлошъю материалаш, механизировании обработка е йиш йола даьгIенаш, наькъаш долча хьайбаш кхоаба боахамаш хьадара хьакъехьарча дешага хьажа.

Юрта боахама министерство, республика Госплани «Сельхозтехника» объединени декхарийла я лаьтташ леладелга эргадовхаш тоадарай лоаман даьгIенех пайда эцара лаьрххIа объединенеш хьаярец хьакъехьа предложенеш укх шера декабрь бутт чакхбоалаш республика Министрий Советe хьачуяла.

Халкъа депутатий Ачхой-Мартановски, Веденски, Ножай-Юртовски, Советски, Сунженски районии Советий исполкомашта могадаьд Iалам лорадара Закон леладара бола тIахьожам чIоагIбе.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛ

Юбилейни шера планал совгIа 1550 метр лоаман тIоанашта бурув тоха», яхача девизагIа болх беш ба хIанз Старогрозненски бурувдеттараш. Цар дIабахача цхьайтта бетта 24003 метр бурув техад, из хул планагIа лаьрхIа хиннача 1317 метр дукхагIа. ИттлагIа пятилетка йолаелча денз цар теха бурув 48518 метр да. Цу хана денз Октябрьски Революце орден лелаеча НГДУ мехкдаьтта доахачар 10 мезозойски скважинага мехкдаьтта кIелж тохийтаь.

Бурув тохара балхаш сихдарахи химреагенташи электроэнергия кхоярахи иттлагIча пятилетка 22 бетта паччахьалкхенна 1364 эзар сома пайда баьб.

«Юбилейни шу толаме чакхдаккха» яхача девизагIа йоаржаяьча социалистически яхье хьалха латт Ивани Георгийи ШуликингIар, Ковалев Кирилл, Кузнецов Николай, Олейников Леонид, Швецов Владимир, Куприянов Анатолий керте латта бригадаш. Цар ший шера заданеш кхоачашъярал совгIа, хIара бригадо мехкдаьтта кIелж а тохийташ цхьаьнца скважина дIаенная мехкдаьтта доахарашка.

А. ТИЩЕНКО.

ИРАЗ ДАХЬА ЗАКОН

КЪАХЬЕГАМХОШТА КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЛУ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча лоархIаме дакъа кхоьч района культура учрежденешка. Художественни самодеятельноста выступленеш, тIемен къахьегамен ветеранашцара вIашагIкхетараш, книжкаш дезарий конференцаш санна йола мероприятеш дикагIа наьха дегашка кхоач, цар вахарах бола кхетам лакхбе новкъостал ду.

СССР Лакхехьарча Советан аргIан йоалача сессе чIоагIъяь СССР керда Конституци советски наьха вахаре исторически лоархIаме гIулакх а хиниа дIаэттар. Советий мехка Керттерча Закона тIа хьахьекхад вай Даьхенна социально-культурни дакъе карагIдаьнна гIулакхаш, айенна хьал-торо.

Района массайолча культура учрежденешка баьржаб керда Конституци Iомаяра а цунна пропаганда яра а агитационно-массови болх. ХIара кхай тIарча стане, хьатта, бригаде «Хьона, советски саг» яхача девизагIа выступленеш йир агитбригадаша.

Боккхача безамца чакхйиллар «Ер санна бола мохк кхы цхьаькха сона бовзаш бац», «Сон СССР керда Конституци», «Хя, гIулакхаш, нах» яха лекцеш. Массайолча библиотекаша кийчъяьй «Тхо интернационалисташ да». «Ши дуне — ши вахара хьисап». «Советий мохк — машарай прогрессай хьалха латтар» яха стационарни дIа-юха кхухьеи выставкаш, «Социализм — гуманизм йола общество», «Керда Конституци — хIаранега кхоача документ», иштта кхыйолча темаех дагахьара журналаши беседаши чакхйоах.

Ерригача культура учрежденешка кийчъяьй СССР кердача Конституце статьяш йоашхаш йола стендаш. Цар темаш я «ДегIаенача социалистически общества Конституци», «СССР халкъий творчество дегIаяр», иштта кхыяраш.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар деэдеча деношка района къахьегамхошта концерташ тийллар района городерчеи культура цIеной художественни самодеятельноста коллективаша. Берий художественни школа дешархоша чакхъяьккхар революционно-патриотически тематиках йола суртий выставка, экранашка гIолла чакхдаьлар «Кортамукъален бIухой» яха фильмаш.

Дика гIулакх да «Октябрь» яха культура Дворене тIемен къахьегамеи сийлен музей хьаеллар. Иштта зрителаша лакха мах беп чакхъяьлар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяь «Дошо гуйре» яха фестиваль.

Къахьегамхой доттагIа долаш хьалкхебара культура отдел каст-каста лоалахарча республикашка ух концерташца, хIаьта тхоаш долча а ех, цар творчески коллективаш.

Коммунизма идеалашта тешаме хилар, Даьхе дукхаезар, уж санна оамалаш йоахкаш ва тахан юрта е городе ваха советски саг. Вай иштта хила деккарийла ду Керттерча Законо.

М. ХАРСИЕВА,
МагIалбика культура отдела инспектор.

КХЕТАМЦА КХЕЮ ТIЕХЬЕ

Надтеречни района школай хьехархоша алсамо болх бу СССР кердача Конституцена пропаганда яра. ХIара хьехархой коллективе Конституце ювцаш педсовет хилар, кIоаргга Iомайир граждании декхараши, иштта советски сага сийлахьа бокъонаши паргIатонаши ювцача Керттерча Закона статьяш. Цу педсоветашкеи совещанешкеи хьалкхувча тIехьенна идейно-политически, къахьегамеи нравственнии кхетам балара декхараш хьалхашка увттадир. Кхувш боагIараштa советски сага бокъонех, паргIатонехи декхарехи кIоаргга кхетам бала безар, советски вахара хьисап царна дIадовзийта дезар школа я. Из дика кхетаду района школай педагогически коллективаша. Вай мехка Керттера Закон кIоаргга Iомадара шерра болх боаржабаро вай района школай педколлективашта новкъостал ду дешархошта советски сага вахара хьисап дикагIа дIадовзийтара.

Района хIара школе хилар Керттера Закон тIаэпара сийна торжественни митингаши Iуйренаши, кийчйир Конституцена хетаяь уголокаши стендаши. Школай юкъарча планашка а классий кулгалхой планашка а къоастаьй Конституци Iомаяра чакхйоахаргйола мероприятеш. Уж я комсомольски собранеш, пионерски сбораш, Iуйренаш, беседаш, иштта кхыяраш.

Керда Конституци тIаэцаро дог айдаь къахьегаш я Знаменски, Надтеречни, Гвардейски юрташкарча, Горагорски поселкерча юкъерча школа педколлективаш. Шоай еррига опыт, знанеш школа дешархой массе оагIорахьа дегIабена, сакхетам лакха болаш хьалкхебара дIалу цу школай хьехархоша Магдаева, Цымлянскаяс, Исрапилова, Аблушева, Санкиева, Иналовас, иштта кхычар а.

М. ХУМАДОВ,
«Путь к коммунизму» яхача Надтеречни районни газета болхло.

ШОЗЛАГIА ХЬАЛДАЬ ПАМЯТНИК

Амберд яхача чIоагIаленна — Х бIаьшерерча армянски архитектура памятника реставраци яь яьннай.

— Амберд яха чIоагIале боккха лоархIам болаш хиннай армянски халкъо ший моастагIашта духьал лоаттабаьча къовсаме, — йоах реставрационни балхий кулгалхочо архитектора Таманян Юле. — Кхоса болча мыса тIа латташ а шин оагIорахьа лоаман хиш уха чIожеш йолаш а йола из, цу тайпара йола цун ханара чIоагIаленаш а санна, дворцови сооруженеши водопроводи йолаш хиннай.

Амберд чIоаггIа йохаяь йолаш хьаккхьчий вай ханага. Бакъда цу тайпара сооруженеш юхаметтаоттаяра йоккха опыт Iоаяьй Армене. Из хьагойт укхаза тIеххьарча шерашка юхаметтаоттаьча дукхача храмаша, архитектурни памятникаша.

ХIара шера республике дукха ахча хьежаду исторически памятникашта реставраци яра. ХIанз Армене дукхача моттигашка архитекторий проектех къаьнача ханара армянски зодчества памятникаш юхаметтаоттадеча болх беш я инженерийи гIишлонхойи группаш.

ГУКАСЯН Лорис,
АПН корреспондент.

Ереван.

Жодино яхача Белоруски автомобильни заводе хьаяьй «БелАЗ-7519» яхача автосамосвала 110 тонн мухь кхухьаш йола опытни образец. Кердача машина кузов чу хош машинаькъа шин вагона чу бодар миссел мухь. Цун 3 метр совгIа лакха йола хIара чарх электромотораца кхестаеш я. Селла йоккха яле а БелАЗ атта дIаюха хьовзалуш а мухь тIаболча хана сахьата 50 километр сиха лелалуш а я.

СУРТАШ ТIА: (лаккердар) Аьрдехьара аьттехьа: коммунистически къахьегама ударникаш газоэлектросварщик И. Бандаровичи фрезеровщик В. Драницен, водитель-испытатель Н. Мухин, сборка кулгалхо инженер-конструктор И. Кухарев, инженер-технолог И. Алешкевич, газоэлектросварщик В. Гладкевич — керда машина хьаеча дакъа лаьцараш.

(Лохердар). Керда БелАЗ.

П. НОВАТОРОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАРА

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управленена чуйоагIа Грозненски аьшкбетона конструкцией завода дукхача доакъоех латта промышленни предприяти. Укхаза арахеца продукци дукхеи тайп-тайпареи я. Завода чуйоагIа кхоъ аьшкбетона изделей, цхьаьнца асфальтобетонии, хьу чакхйоаха, маркхала-бетонни цехаш. Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хилийтара тIагIертта къовсам доаттабу завода коллективо. Цу балха тIахьожам доаттабе тIадожадаьд тIахьожама технически отделеи заводской лабораторей болхлошта.

1966 шера Гомелевски промышленни предприятей опытагIа, цул тIехьагIа брак йоацаш продукци арахецара йолча саратовски болхлой методагIа брак йоцаш продукци арахецара къовсам доаттабе болабелар завода болхлой. Цу гIулакха лаьрхIа кийчъеча продукцена оценка луш йола пятибальни система производствана юкъейоалайир.

Аьшкбетона цехашкарча болхлошта премеш хьежаю цар баьча балхагеи продукце дикалгеи хьежжа. Юкъера лаьрхIача 1976 шера итт беттa хIара цеха коллективана оттаяь балл 3.63 хилар, хIаьта укх шера итт беттa хIара аьшкбетона цехана хьожайир 3,7 балл.

Грозненски аьшкбетона конструкцей заводе 1973 шера духхьашха аттестаци йир цхьоалагIчеи шоллагIчеи категорех йолча продукцена. ЦIаькха еш йола аттестаци арахеца продукци кхы а дикагIа хилийтара хетаяь хила езаш я. Цу тайпара аттестацеш еш я тха заводе.

Укх шера духхьала итт беттa аттестаци яьй 12217 кубически метр аьшкбетона изделешта, 40300 квадратни метр столярни изделешта. Ерригa аттестаци яь продукци 841 эзар сома маьха хилар.

Арахеца продукци ма-могга дикагIа хилийтара даь балхаш дукха да. Кара а дерзадаь производствана юкъедоаладаьд эмульсолаца смазка елга, хаддаза тIахьожам доаттабу поставщикаша хьаккхухьийта арматурнии профильнии болат мишта хьожаш. ШоллагIча аьшкбетона цеха керттерча отделене арахецача изделешта автоматически тепловлажностни обработка е йолаяьй. Заводе кийчъе йолаяьй рамай хьисапе колоннаш а йолаш йола ригелеш, цо дикагIа хилийтар конструкцеш, хьалду цIенош, лакхъю цIенош хьалдечара къахьегама овсарле. Уж керда конструкцеш юкъейоалаяьй Ленина цIерагIча улицагIа, Орджоникидзе цIерагIча проспекте цIенош хьалдеча. Аттестаци яьй инженерно-технически болхлоша деча балхашта. Продукци кийчъеча хIара операцена хадданза тIахьожам доаттабу. Цахаддаш керда формаши оборудовании производствана юкъехкувл. ХIанз реконструкци еш латт цхьоалагIчеи шоллагIчеи аьшкбетона цехашта. Иштта кхы дукха мероприятеш чакхйоах заводе арахеца продукци дикагIа, дукхагIа, дарегIа хилийтара тIаерзаяь.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегаш ба завода болхлой. Цу яхье баьнначаша доахаш дола толамаш дIаязду хIара цехерча социалистически яхья экрана тIа.

Цхьабакъда тха предприяте коллективана карагIдийнна дика дараш дукха дале а цхьадола кхоачамбоацараш нийслу тха балха тIа. Масала, 1976 шера итт беттa тха коллективо брак йолаш арахийца продукци 232 кубически метр хилар, хIаьта укх шера цу юкъа брак йолаш арахийцар 144 кубически метр продукци я.

Духхьала тха белкагIа хулаш яц из брак. Нохч-ГIалгIай карьероуправлене Аргунски карьерера хьаккхухьийта жагIа физико-механически свойстваша дIа ма-дезара бац, из гIулакх Iаткъ арахецача продукце дикала. Цкъа санна дукхаза дийхад царгара уж кхоачамбоацараш цIендаь дIа а доахаш тхона лоаттабеш бола жагIа дикагIа хулийталга. Цох хулаш хIама дац.

Керттерча даькъе тха завода цемент доаттаю Чир-Юртовски цементни завода коллективо. Каст-каста цигара хьайоагIа цемент 100 — 120 градус температура йолаш хул. Цудухьа 15 — 35 минут йоаллашехьа лоацаяла йоалу из, 45 минут яьлча мара йолаяла ца езача. Цхьа сахьат е цхьа сахьати 20 минути яьлча доацаенна йоал, ГОСТ-а дIадехарашка диллача 12 сахьата мара лоацаенна яла ца езача. Цул совгIа цемент чуйохкалехьа вагонашка бокъонца хьажац, цудухьа шарови хьайрий аьшка шараш юкъе а йолаш хул хьаккухьа цемент, цар бетон хьаеча узлай оборудовани дохаю, кийчбеча маркхала а чIоагIа Iаткъ из гIулакх.

ХIанззалца къовсаттдаза да керамзитови гIум хал-хацнахьа лоаттаелга, хIаьта керамзитови жагIеи Червленски кварцеви гIуми етташ кийчъеш йола яйгача бетона пений панелаш эсала хул, дозалга диллача уж езагIа а хул. Тха балха тIа чIоагIа Iаткъаш гIулакх да ший ханнахьа хьу, битум, металл, хьа па кхачар. БархI бIаь тайпара изделеш я заводе кийчъеш яраш, цхьабакъда дукха моттигаш нийслу сихха эшаш йола материалаш хьа ца а ейташ, миччa хана еча мегаргьяраш хьаккхухьаш. Цу гIулакхаша а чIоагIа тIехьатетт тха болх.

Из иштта дале а керда торонаши кхоачамаши оарцагIа а доахаш къахьегача тха завода коллективо толамца кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара цхьайтта беттa план. Заданел совгIа маьхала яьккхай 19 эзар сома маьха товарни продукци. Бетон арахецара цхьайтта беттa план 103 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 2400 кубически метр бетон.

Цхьабакъда, лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдаларах кхоачашъяьяц товарни продукци, аьшкбетона изделеш, маркхал, асфальтобетон, столярни изделеш арахецарен къахьегама овсарле лакхъярен паччахьалкхен план. Уж гIулакхаш дIахо нийс ца далийтара поставщикашца цхьана дага а даьнна тхоай болх тоабе лерхI оаха.

М. АТИЕВ,
Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене Грозненски аьшкбетона конструкцей завода директор.

КУЛГАЛХОИ КОЛЛЕКТИВИ

Укх тIеххьарча итт-пхийтта шера массаза тIехьаюсаш, арахеца продукци чIоагIа эсала я яхаш хадданза ювцаш яр «Чечингстройматериалы» яхача производственни объединенена чуйоагIа Старопромысловски кирпичкаш ю завод. Дукха кулгалхой хувцабенниаб цига цу шерашка, цхьабакъда предприяте коллектива болх тоабалара даькъе хувцалуш хIама дацар укхаза. Цхьаккха кулгалхо воагIаргвий - теш предприяте болх тоабергболаш яха уйлаш йолаш бар заводера болхлой.

Дукха моттигаш нийслора коллективе къахьегамен производственни дисциплина телхаеш, брак йолаш продукци арахецаш. Заводе деш дола дукхагIдола хала балхаш кулгашца деш дар. Механизаци автоматизаци яха дешаш диценна дар укхаза къахьегаш бараштa. Предприяте коа транспортаца дIачуваха хала долаш бIарчча гувнаш латтар брак яьча кирпишкий, нувхий, дIа-юха лела хала долаш хоттеи колди яр. Иштта йола предприяти яр 1976 шера Льянов Мурат хьожаваьр.

Лоацца аьлча, Старопромысловски кирпишкаш еча заводе керда венача кулгалхочоа хьалхашка этта сурт чIоагIа нийрча дар. Цун коллектива болх тоабара тоъал ха а эшаргйолга, дукха халонаш а ла езилта дика кхетадора Хамарзий Мурата. Юххьанца заводера болхлой вIашагIа а теха царца дагаваьлар из предприяте коллектива болх тоабара де дезарех лаьца. Цу даькъе хIара цеха, участка, смена кулгалхошта тIалатта бехктокхам дIабовзийтар. Корта бохабу малараш мелаш бараштa, къахьегамеи производственнии дисциплина телхаераштa дIахо цига моттиг хургйоацилга дIахайтар. Цул тIехьагIа общественни организацей кулгалхошца, дукхача хана денз укхаза цхьаккха даккха гIалат доацаш болх беш болча къахьегама ветеранашца дагаваьлар Льянов Мурат. Болх тоабара де деза яхаш цар дувцачох цхьаккха теркал ца деш дитанзар. Цар керттерча даькъе дIадехаш хиннар дар кулгашца деча халача балхашта механизаци автоматизаци елга, болхлой къахьегама хьалаш тоаделга, хIара участкана, сменана кулгалде ховргдола нах белгалбоахилга.

ХIанз директора ког гIортолга е йиш йола нах латтар бригадашта, сменашта, участкашта керте. Цар новкъосталца предприяте нийслуш дола кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха, коллектива болх цIенхашттa тоабе волавелар из. Эзар совгIа самосвал етта предприяте коара нувхаш, хотта, ехача кирпишкий йистош гаьнна дIа а йихьа дIаккхайсар, асфальт а йилла тоайир 6 эзар квадратни метр йола плацаш, завода коа хий соцаргдоацаш, из гаьна дIаухаргдолаш бетонии каналаш кийчдир, боахама способагIа болхлошта лаьрхIа хьалйир бIайха кхача кийчбергбола столови, предприяте еррига коа асфальт йиллар, ялх автомашина лаьрхIа гараж йир, асфальтах предприятена хьатIадоагIеи коареи наькъаш даькар, хьайиллар керда душевойш, медпункт, кийча продукци кIала лоаттаяра 13500 квадратни метр тхов бола кхоале хьайир, административни корпуса йизза реконструкци йир, кхыдола балхаш чакхдаькар. Болхлой бытовни къахьегамеи хьалаш тоадара даь балхаш дар уж.

Завода болхлой къахьегам аттача баккхара тIехьа а дукха балхаш дир укхаза. Кулгалца деш хиннача балхашта механизаци а еш керда болх бе йолаялийтар ши электролафет. Хьалха дIаяхача хана еха кирпишк кулгашца теттача вагоеткашца дIа-юха кхахьа езаш хулар. ХIанз укхаза ши бункер оттаяьй, цар вIаштIехьдоалийт механизированни хьисапе брак дIа-юха кхахьа. Кирпишк кепашка еттача цехе брак йола яттанза йола кирпишк механически глиномешалке юха чуухийтаргйолаш механически бункер оттаяьй. Цу гIулакхаша болхлой къахьегам аттача баккхарал совгIа, арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хулийт, къахьегама овсарле дикка лакхъяьй. Лоацца аьлча, цхьа шу совгIача хана йовзаргйоацаш тоаенна хувцаеннай кирпишк ю заводи цун коллективи, лакха культура йола предприяти а хинна дIаэттай из.

Хьалха дIадахача шерашка кирпишк арахецара а из маьхала яккхара а план кхоачашъяцар. Цун керттера бахьан заводе арахеца кирпишк чIоагIа во хилари потребителаша из дIа ца ца эцаш хилари. ГIишлош хьалъеча дIайихьа кирпишк Iойоассаялехьа ах совгIа еха брак йолаш хул, яхаш дувцар гIишлонхоша. Цудухьа царгара кирпишк эца тугаш бацар потребителаш. Массехк шу хьалха а тIехьа 75 маркагIа йола кирпишк мара ара ца хецаш хиннача, хIанз укхаза арахецаш я еррига кийчъеча кирпишка 90 процент яр бIаь маркагIеи йола кирпишк, хIаьта итт процент йола кирпишк 125 маркагIеи яр. Укх юбилейни шера завода болхлоша хIанзлехьа арахийцай ши миллион совгIа 125 маркагIа йола кирпишк. Уж хул шера тIаийцача декхарех лаьрхIачул дукхха дукхагIа. Заводе продукци во я аьнна цхьаккха рекламаци кхаьчаяц укхаза юбилейни шера.

Завода коллективо толамца кхоачаши тIеххкоачаши ю укх юбилейни шера плани тIаийца социалистически декхараши. Продукци маьхала яккхара цхьайтта беттa план 108 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 50 эзар сома маьха етта кирпишк, заданел совгIа арахийцай 150 эзар кирпишк. Уж хул шера тIаийцача социалистически декхарех лаьрхIачул дукхха дукхагIа. ТIаийца декхараш тIеххкоачаш а деш къахьегама овсарле лакхъяра задани 12 процент тIеххкоачашъяьй завода болхлоша. Заданел совгIа мел кийчъяь продукци цуп чотах арахийца я. Шера тIаийцача социалистически декхарех технологи эргаяккхара чотах планал совгIа бIаь маркагIа йола кирпишк ши процент дукхагIа арахеца езаш яр. Уж декхараш массехказа тIеххкоачашдаьд. Организационно-технически мероприятеш производствана юкъе а хьош шера кходе лаьрхIа 12 тонн условни доагор, нийс эзар киловатт-сахьат электроэнерги цхьайтта беттa дикка тIех кхояьй. Хьагул а даь шера планал совгIа 2 тонн тиша аьшк дIадала дезаш хиннача иттех тонн дIаденнад из. Юбилейни шера тIаийцача декхарех итт рационализаторски предложени производствана юкъе а хьош цаI-ах эзар сом пайда бе безаш бар производствана предприятера рационализатораш. Уж а дикка тIеххкоачашдаьд творчески къахьегараша. Лоацца аьла, шера тIаийцача социалистически декхарий цхьаккха пункт йисаяц тIеххкоачаш ца еш. Иштта башхадика толамаш доахача завода коллективана еннай «Чечингстройматериалы» яхача производственни объединене карара кара тела ЦIе байракхи ахчан премии. Шоашка кхаьча деза совгIат дIахо йодача хана карара ца далийта лерхI кирпишк еча завода болхлоша.

Цу даькъе тIагIертта къовсам а лоаттабеш «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьча сменаша, бригадаша башха-дика толамаш доах укх юбилейни шера. Царех я Плиев Мухарбик, Азиев Хьасан, Исаева Макка керте латта сменаши Гуков Iаьлас кулгалду слесарий бригадеи. Цар шоай балха тIа цхьаккха тайпа брак а ца нийсйолийташ хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Цхьабакъда завода коллективана карагIдийнараш дика дале а цхьайола халонаш нийслу цун балха тIа. Кирпишк хьаяра эша топпар баккхара йола карьер хьа а къоастаяь хIанз а тIехьа цунна тIачIоагIъяьяц. ХIанз цар из кхухь ЦхьоалагIча мая цIерагIча колхозера. Миччa хана а колхоза кулгалхоша хьа ца байташ соцабе тарлуш ба из, нох доккха зе дарга паччахьалкхенна а предприяте коллективана а. Итташ шераш да пенаш хьал а детта миллионаш сомаш дIадахийта йола цех хьалъяь ца йоаккхаш латта. ХIанз Ростовски проектни института проектировщикаша завода кийчдеш да облицовочни кафельнии плиташ хьаяра йола цех укхаза хьаеллийтара дола документаци, из продукци вай республике чIоагIа эшаш я. Ма-могга сихагIа из керда цех заводе болх бе йолаялийтаро Iалаьмате боккха пайда лургба республика халкъа боахама.

Б. КОСТОЕВ.

Вознесенски газобензинови завода чуйоагIача Карабулакски производстве дукха болхлой ба юбилейни шера плани тIаийца социалистически декхараши тIеххкоачашдаь. Царех ба компрессорни станце машинист Н. М. Роклови, технологически оборудованена ремонт еш вола слесарь В. Д. Бачманови. Шоай балха тIа цхьаккха тайпа брак яь моттиг а ца нийсйолийташ хIара сменагIа нормаш юкъера лаьрхIача 120 — 125 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: машинист Н. Роклови слесарь В. Бачманови оборудованега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шера декхараш кхоачашдергда

Тха предприяте коллективо а, берригача советски наха санна, цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айленна къахьег Сийлахь-боккхача Октябра укх юбилейни шера. Хьалхашка оттадаь декхараш доккхий дар. Уж толаме кхоачашдар дукха шу долалушце а социалистически яхь шерагIа йоаржаяра дукха гIулакхаш белгалдир оаха. ХIаране шийна хьалхашкара бехктокхам кхетабеш къахьегар бахьан долаш толаме кхоачашйир оаха хьалхарча а, шоллагIча а, иштта кхоалагIча а квартала планаш ХIаьта Октябра юбилея сийна тIаийца доккхий социалистически декхараш ше толаме кхоачашдарах 26 октябре рапорт делар тха предприяте коллективо.

Укх деношка цхьаькха толам а баьккхаб тха коллективо. Халкъбоахама мухь дIа-юха бахьара шера план 100,3 процентни пассажираш дIа-юха бигара шера план 100,2 процентни кхоачашъяьй. Хетаргахь, 20 декабрь хьатIакхачалехьа кхоачашъяь дарга тхо кхыча хьоккхамех йола планаш а.

Пассажираш дIа-юха кхийла Iац тха предприяти. Тха йоккха грузовой парк а я. ХIанз грузовой машинаш тIа болх бу шофераш шекара свеклаши хьажкIаши паччахьалкхенна дIалуча къахьегаш ба. Духхьал тха районе къахьийга Iац водителаш. Укх шерара хьувкъам сихагIа а боа ца беш а чуийца бакххара Наурски района боахамашта гIо деш хилар уж. Цига цхьа бутт совгIа ха яьккхар цар. Царех дукххачарна болх дика барах мах бола совгIаташ делар.

Социалистически яхь йоагIача тайпара йоаржаяь къахьегарах иштта толам баьккхаб тха предприяте коллективо укх юбилейни шера. Иштта из баьккхаб тха предприяте къахьегама дисциплина, производства культура лакха хиларах, хIаране хIаманна кхом бара тIехьа къовсам лоаттабарах.

Укх шера къаьстта дика болх баьб грузовой парка, вешта аьлча, колонна коллективо (колонна начальник Куштов Хьусейн). Цхьаккха а бутт чакхбалийтабац цо ший планаши тIаийца социалистически декхараши тIеххкоачаш ца деш. Цу коллективо толаме кхоачашъяьй шера план.

КIезиг-дукха тха предприяте дикагIболча нах. Царех цаI ва таксист Оздоев Жабраил. Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийна цо дош деннадар дит шера план кхоачашъе, аьнна. Ше денна дош дизза кхоачашдир цо а, цун бригадерча таксисташа а. Из бахьан долаш пхи бIаь сом ахчан премеи елар бригада коллективана.

Жабраила тха коллективе болх бу 20 шу да. Духхьал ший болх баь Iац из. Цо хьинаре дакъа лоац предприяте общественни вахаре. Из месткома член ва. Цул совгIа, кагирхой дика хьехамча а ва Оздоев Жабраил. Дукхача шерашка къахьегаш ше Iоаяь йоккха балха опыт камаьрша дIалу цо кагийча наха. ХIаьта цунгара хьаIомаде дукха хIама да. ТIехдика йовз цунна техника. Цудухьа даим го йиш я цунна юхе къона таксисташ.

Оздоев Жабраила кулгалду бригада автоуправлене дикагIчарех цаI лоархIаш я. Октябра юбилей хьатIакхоачача деношка цунна делар РСФСР автотранспортни министерства Сийлен дипломи мах бола совгIати.

Грузовой колонне а кIезига бац дика къахьегамхой. Царех ва ЗИС-585 яхача автомашина тIа болх бу шофер Точиев Мухьмад. 7-гIча ноябрага кхоачашйир цо иттлагIча пятилетка диъ шера план. Оздоев Жабраил санна кагирхой дика хьехамча ва Точиев Мухьмад. Дукха кагий нах Iомабаьб цо хьинаре къахьега, массадолча хIаманна кхом бе, хьурмат де, социалистически доалахье лорае.

Дукхача шерашка ше кхоца веш тха предприяте Точиев Мухьмада хьийга къа зехьа дайнадаш. Вай правительствас цунна еннай Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден, иштта дукха сийлен грамоташ. Дукхаза а баркалаш кхайкадаьд кулгалхоша.

Боккхача лоархIаме да юрташкарча къахьегамхоша кхедаь беркат сихонца Даьхен амбарашка дIаккхоачадар. Укх шерара хьувкъам чуэпача дакъа лоацаш дукха шофераш хилар тха. Цига шоай декхараш дизза кхоачащдеш хиларца белгалбаьлар водителаш Оздоев Хьамид, Хашагульгов Темарлан, Альдиев Iийса, Гагиев Хьасанбик, Котиев Салман, Нальгиев Мухьмад, Султыгов Абукар, кхыбараш. Цу массанена а укх шерара хьувкъам чуэпача дика къахьегарах КПСС райкомеи райисполкомеи сийлен грамоташ елар.

Массехк дош ала ловра сона ремонтникех а. Ховш мадий, хаи-ханнахьа эша кулг а тохаш, тоае езача хана тоа а еш ца лелайча машино Iаьхха ха йоаккхаргйоацилга. ХIаьта автомашинаш тоаеш бола нах йоккха балха говзал йолаш ба тха. Цу гIулакхо тхога торо хулийт ритмично болх байта.

Ремонтникашта юкъе белгалваьнна къахьегаш ва Халухаев Хизар. Из жестянщик ва. 1962 шера денз укхаза болх беш ва. Къаьстта хьинаре къахьег цо иттлагIча пятилетка шерашка. Соахка дика къахьегарах цунна елар «Социалистически яхье котваьннар» яха знак.

Сайрийна чуяьхкача автомашинашта технически гIулакх деш я Кокурхоев Хаматхана кулгалду бригада. Цо беча балха геттара раьза ба шофераш. «ХIара балха денна—дикала Знак» яхача девизагIа къахьегаш ба ремонтникаш Борзов Йоакъап, Костоев Къурейш, Лолохоев Хьадис, Джандигов Билан, кхыбараш.

Уж дерригa толамаш Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна яьржача яхьахи СССР керда Конституци араяларо айдаьча хьинарахи хьахинна да. ХIанз тха предприяте ерригача производственни участкашка вай вахара Керттера Закон а хинна дIаэтта керда Конституци Iомадеш ба. Цох нах дика кхетабеш боккха болх бу тха предприяте дукххача пропагандисташа а агитатораша а. Царех ба кадрай инспектор Гиреева Яха, керттера инженер Марзаганов Осман, инженер Зангиева Люба, склада заведующи Харсиев Хьусейн, кхыбараш. Шоай беседашца къахьегамхошта цар дувц къаьнарча Конституцега кердача Конституцега кхачалца йолча юкъа, вешта аьлча, 40 шера вай мехка хиннача социально-экономически хувцамех, цох хетта шоай предприяте хиннача йоккхийча эргалонех. Болхлоша чIоагIа раьза хинна хьатIа а ийцай, хIанз шерра Iома а ю СССР керда Конституци. Цу боккхача лоархIамерча документо хьинар айдаьд цар керда толамаш даха. Шера план толаме кхоачашъярах тоъам бац. Овсаре къахьегаш дIадоладе лерхI иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу а.

А. ТИМЕРХАНОВ,
Назрановски автотранспортни предприяте плановни отдела начальник.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ ТЕЛ

Коммунизм хьалъеш советски нах дIахо ме болх къьагагIа хьагу дына уйлаш, дына гIулакхаш вай вахара хьисапаца тарлуш доацилга.

Iилмано ди тIехья хьагучадоах дына фаьлгаш шоашта кIал цхьаккха а лард йоацаш долга, хIаьта мехко доахача экономически политически толамаша тешавеш хьахьокх ший ираз бокъонца хьакхоллар саг ше волга.

Материалистически мировоззрени вай мехка котъьнна дукха ха я.

Сунженски района партийни организацей балхаца йоккха терко ю КПСС XXV съезда, парте обкома V пленумо оттадьча идеологически дешашта. Къахьегамхой коммунистически мировоззрени йолаш, марксизма-ленинизма идеяш тIа хьалкхебар да цу балхаца керттерчарех цаI.

Атеистически балха лостам балара, лектораштa-атеисташта гIо дара духьа чIоагIъяьй 25 саг юкъе воля атеистически балха совет, бахача наха юкъе Iилман-атеистически болх бара секцеш.

Парте райкоме болх беш я Iилман атеизма факультет. Цига оттаяьча тематикагIа ладувгI лекцешка, реферaташка, цул тIехьагIа атеистически темашта долча Iилман-популярни художественни фильмашка а хьежаш.

Чулоацам дика болаш лекцеш еш Т. Т. Хашиева, А. Т. Шаповалова, Д. И. Мейриева, Т. П. Дроновас, Л. П. Кулявцевас, А. Г. Ферзауле, кхычар.

Йоккхача парторганизацешка чIоагIбаьб организатораш атеисташ.

Политико-массови болх барца цхьана, парте райкомо боккха лоархIам болаш лерхI дынах тешача хIара сагаца беш бола болх а. Ды лелабеча сагаца шийца вIашагIкхетаро пропагандиста гIо ду цун вахара хьалаш, дег чура уйла йовза, цун знаней боарам, дына хьехамца по малагIа гIулакхаш леладу ха.

ХIаранеца атеистически болх лелабанза баргбоацилга хьалхадоах дуккхача хIамаша. Цкъа-дале, районе лелабеча атеистически балха массови формаша юкъеозац берригa баха нах.

Пропагандисташа баьккхача земо хьахойт атеистически тематикагIа йолча лекцешка ладувгIа ухараш дуккхагIча даькъе дынах ца тешаш е шекбараш мара боацилга, хIаьта дынах кIоаргга тешараш, къаьстта дын тоабашта юкъе бараш юстара бус. Масала Красноoктябрьское яхача юрта вахача 1886 шера ваьча Дзангиев Довта Шовхала ше дунен тIа яьккхача хана атеистически тематикагIа цхьаккха а лекцега ладийгIадац. Из Кунта-хьажий мурдий тоабана керте латташ вар. Цу юрта коммунистий, актива дукха, саббаре болх бе бийзар цунна.

Дынах тешача Дзангиевна деш дола къамелашца из хIа хетаворa даьлагара хIама доацилга. Цунна дукха дийцар космосах. Iилман техникане карагIдаьнарех. [illegible] Дзангиева [illegible] хIаьта урдув даккхара духьала къамалаш бахьа наха юкъе. Цох атеист хиннав ала яллац со, бакъдаь лакхе дийшар Дзангиевна шийца къаьстта бахьа болха хьахиннар да.

Кунта-хьажий мурдий тоабана юкъе хьинаре дакъа доалаш хинна цу юртара Цечоев Бунхой Суламбик а тоабацара хьакъаьстав.

Атеистически балха тIа къаьстта терко тIайохийт юртарча кагирхошта. Ховш махиллара укхаза боккха лоархIам болаш я школа. Дешархой цхьадола дакъа дынах тешача дай-ноаной бераш ма-дий. Цудухьа школаш дукха низ тIаахийта езаш хул цу тайпарча дай-ноаной Iоткъама бераш кIалхардоахаш.

Первомайское яхача юртарча Беков Идриса лаьрхIар 8 класс яьккхачул тIехьагIа ший йиIиг кхы дIахо деша дезаш яц, аьна. Бековца дукха болх бе бийзар йиIиго дIахо дешанза даргдоацилгах из дIакхетавеш. Из болх баьчул тIехьагIа цун йоIо 10 класс яьккхар, хIаьта цолагIъяр Грозненски педучилище деша яха кийчлуш я.

Хашиева Лемка ший нийсархоел тIехьайисар, дас деша ахийтацар из. Укхаза а гIо дир педколлективо. Шийца къамаьл массаза ду дас жоп лора: «кхалсага сенна деза дешар?» Бакъла дукха ха ялалехьа ший йиIиг а йоалаеш школе вера.

КПСС ЦК-с дуккхаза партийни организацей уйла тIаахийтай наьха Iилма-материалистически уйла хьахилийтара хIаранеца къаьст-къаьста беш бола болх боккхача лоархIаме хилара. ХIаьта парте районни комитето ший торо дIа ме кхоач гIерт из чоалхане а хала а болх бе ховргдола нах хьалаха. Шеко яц дынах тешарашца болх беш бола нах Iилма атеизма теоре даькъе дика знанеш йолаш, атеистически балха методика йовзаш, къамаьл де харал совгIа ладувгIа а хови бокъонца бола педагогаш хила безилга. Бакъдар аьлча иштта йоккха говзал йола кадраш сел дукха а яц районе, хIаьта а оаха балха юкъеувз хьехархой, медицински болхлой, юрта боахама специалисташ.

Зенерча къаьнача гIулакхашца къовсам лоаттабеча боккха лоархIам болаш я общественность. Цу хьакъехьа пайдане я юрташка еш йола сходаш. Сага сакхетам хувцилга, дIаяхача заман гIулакхех саг мукъаваккхар Iалаьмате хала а дукха ха эшаш а болх ба. Из хьинаре банза баргбоацаш а ба. ХIана аьлча, халахете а кIезига дийша болча наха юкъе хинна ца Iеш дикка дийша болча наха юкъе а нийслу уж зене гIулакхаш доахкаш бараш.

1976 шера юртбоахама техникума студент Глазков Викторн (1955 шера ваьв) Назарова Марина Михайловнан (1951 шера яьй) Покровски молитвенни цIагIа мах байтар шоаш мари сесаги хинна вIашагIкхеташ. Иштта 1977 шера гор. Орджоникидзе киназа чу мах байтар XIX партсъезда цIерагIча колхоза шофера Брусенцев Владимир Валентиновичен медсестрас Мельникова Галина Викторовнаси. Цу масалаша цIаькхазза хьахьокх атеистически болх бахача наьха дерригa доакъош чулоацаш банза баргбоацилга.

Коммунистически парте кулгал а ю цо советски наха юкъе хьалъеш латт коммунизм. Коммунизм бахьан долаш дола тоабеча къовсаме хьакхул духовни ганзи, моральни цIенали, физически низи ихьана тарбеш бола керда саг. Массе а оагIорахьа дегIаена [illegible] гIулакхаш [illegible] хилча.

[illegible]

Т. ХАШАГУЛЬГОВА,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

Планаши карагIдувлараши

ЭКОНОМИКА ЧIОАГГIА ДЕГIАЯР

Малхбузехьарча прессо шаьрдаьча хабараштa юкъе чIоагIа денна дIаэттад «экономически тамаш» яха дешаш. Царех, японски, итальянски е малхбузенгермански экономика дегIаяр дувцача хана хадданза, раьза хиле пайда эцар. ХIаьта хIанз Малхбузехьа дIаяхача ханаца нийсйича капиталистически экономика хьалхарчул чIоагIагIа дегIаахаро кризис йоацаш дегIаухаш хиларах йола иллюзеш «массава а паргIата воаккха общество», «цхьатаррарча тороний общество», кхы тайпа общество хьаярах йола иллюзеш хьоаьяча 50-чей 60-чей шерий хьакъехьара хоза уйла дег чу йоссаеш мара дац уж дешаш малхбузехьарча экономисташта.

«ТIом чакхбаьннaчул тIехьагIара дуне дегIаухел тоалуи зама яр из. Цхьабакъда хIанз шеконаш дег чу ух: из зама ший ижех чакхъяьнна йоацалтеш?». Иштта британски премьераша оттадеча тайпара хозача хабарца оттадир хаттар Джеймс Каллагэна. Малхбузехьарча дуккхача мехкашка цIаккха а лаьгI ца луш къахьегама биржашта хьалхашка дукха нах хиларо, юха ца къовлалуш йодача инфляце, мелача, ше латтачара лоадама хьал ца йоалача производства — бокъонца долаш долча цу хIамаша гIайгIал халагIа дола жоп лу цу хаттара.

Малхбузехьа советски экономика хьакъехьа яз а даьд, яз а ду, цхьабакъда, яздац, цун дикалах гIадбаха а болаш-м. ХIаьта а, СССР халкъа боахам, тIема халонаш лайна шераш юкъера дIадаьхача, тIатIа дукхагIа, тешшаме лакхача темпашца дегIаихаб, хIанз а ух. ХIанз ах бIаь шу гаргга ха дIаяьннай, 1930 шера, ца эшаш хиларах юххейиса къахьегама биржа дIакъайлача хана денз советски общество наха хьабе болх боацаш йоаца. СССР-е инфляци а яц: ма-дарра аьлча, укх ткъаь пхиь шу гарггача хана маьхий индекс хувцаеннаяц мехка. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш тIайоагIа реальни доходаш хIара 15 шу массаза доал шозза хIана хилац аьнна дукхагIа хул.

Экономика боарамагIа дегIаахар, болх булургболаш мел болча бахача наха хьабе болх хилар, инфляци ца хилар, халкъа хьал-торо даим лакхлуш хилар — долаш дола советски бакъ хIамаш. «Экономически тамаш» еций из!

Советски пачхаьалкхен 60 шу даьннад. Цхьабакъда царех 20 шу тIемашен цар бохабаь халкъа боахам юхаметтаборон дIалаьцад. Дунен шин тIемон граждански тIемон 40 миллион гаргга саг воаваьв вай мехкара.

«ТIом дIа ма баьннабий, хIаьта хьо-м хIанз а елхаш ма ягIий, нача...». ЦIаккха а бицлургбоацаш адамашта качбена хинна бала дега юа Iетташсанна лазар деш хьааьннад советски поэта Твардовский Александра цу дешашца. ТIемо бала тIа ца кхоачабеш дезал бац СССР-е. Цудухьа хIара дезала хов, тIема алаш хиннадецаре, хIанзара дуккха проблемаш хьалхагIе а къоаостаяь яьина хургйолга.

Карара ха дIаяхачунца нийсъеш, теркалде деза, экономически социальнои дегIабарга диллача Малхбузенал дикка тIехьабиса хиннача мехка духхьашха социализм хьалъе йолаяь хилар. Аьлча кхоачам ба, революци ялалехьарча Россе баьхача наьха диъ даькъах кхо дакъа дешей яздеи ца ховш хинна хилар.

1922 шера бахача наьха хIара сага сих лоархIаш промышленни продукци арахецарга диллача дунен юкъерча боарамал 10-зза тIехьайиса яр Советски Союз. Тахан цу боарамал кхоза тIехьяьннай СССР.

Советски Iаьдал латтача укх 60 шера СССР еррига общественни продукт 96-зза дукхагIа хиннай, къаман доход — 103-зза, юрта боахама еррига продукци—4,7-зза.

ХIанз СССР-о хьаю дерригача дунен тIа хьаеча промышленни продукцех пхелагIа дакъа. «Ткъаь пхиь шу хьалхагIа дерригача дунен тIа еш хиннaчул дукхагIа промышленни продукци хьаю вай хIанз, — белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаьяча торжественни заседане ше доклад еш. — Исторе чухь эггара хьалхара социализма мохк экономически Iалаьмате чIоагIа дегIабар — из да мукъабаьннaча къахьегамах хьахиннар, шоаш шоашта, юкъарча гIулакха болх белга ховш болча наьха къахьегамах хьахиннар».

Маьрша къахьегаш даьхача шерашка шера юкъера лаьрхIача СССР-е дукхагIа хьаяь промышленни продукци 14 процент хиннай, хIаьта Советски Iаьдал даьлча денз хьаяьр — 10 процент хIана хиннаяц аьнна. Из хьоккам США-рчул массехказза лакхагIа ба. ТIом хьале хьалхарча пятилеткай шерашка (1928—1940 шш.), бIаьш шераш хьалхагIа денз тIехьабиса болаш хьабена мохк Советски Союзо сихха хьалхабаьккхача хана, дегIаахара темп лакха хилар юххьанцара боарам сов лоха хиларца дувзаденна хиннад. ХIаьта хIанз, ший экономически потенциал дIахо тешшаме дегIа а кхувлаш, СССР халхаяьннай дегIадаьхкача капиталистически мехкел, цу даькъе продукце дуккха тайпаш бокъонца дукхагIа хиларга диллача США-л а. Советски Союз дунен тIа эггара хьалхарча моттиге латт мехкдаьтта, кIор, аьшкеи марганцевии рудаш дахарга, болат, чоп, минеральни удобренеш, цемент, зипаш, бежана даьтта, продукце дуккха кхыдола тайпаш хьадарга диллача.

Советски общество — социальни оптимизма общество. ХIана аьлча таханарчеи кхоанарчеи хьалашка кхера ца везаш хулийт цо саг. Болх боацаш вусаргва-кх со аьнна кхера ца везаш. Къоаналца Iалаш ца веш вусаргва-кх со, инфляци лакхъяларах кходаьча ахчах варгва-кх со, квартирах боаккха мах сов дукха хиларах цу чура арахоссаргва-кх со, цамогаш а хинна, маьха дезеи хьа ца кхоачаши хиларах медицински новкъостал доацаш вусаргва-кх со аьнна кхера ца везаш.

«Октябро даь доккха хIама да социальни бокъонаш цхьатара хиларен нийсхони принципаш чIоагIъяр, — белгалдаькхар Л. И. Брежнева доклада тIа. — Иззача бокъонагIа ях вай: мича хана а лаьттан тIа яьхача цхьанна а общества даь а дац, е де йиш йолаш из хинна а яц адамашта, къахьегамхошта социализмо даьраш мисел дика хIамаш».

Социальни нийсхо — из да эггара хьалха беркат массане а юкъа хилар. Бокъонаш цхьане йолчул тIех йолаш группаш советски обществе яц: берригa нах шоай къахьегама чотах бах. Совдар цхьаннена а леладац, цудухьа массанега а цхьатарра кхоачаш дола керттера социальни гIулакхаш — дарба дар, дешийтар. пенсеш, пособеш телар, кхыдараш — дизза пачхаьалкхено Iалашдеш да. МоллагIа дезал, цунна хьатIайоагIача дохода боарам мел бале а, еррига паргIатонашца Iалашъяьча чуIеча моттигах пайда эца торо йолаш ба: из мах боацаш лу, хIаьта цунах боахa мах — из вIалла а боацар санна ба, коммунальни паргIатонашца цхьана (газ, цIеноош дIайха лоаттадар, телефон, электричество, кхыяраш) юкъерча болхлочун дезала бюджетах 3 процент дIалоацаш ба.

Хьал-торо къаьстта сиха лакхлуш хьаенай укх тIеххьарча итт шера. Советски Iаьдал латтача дерригача шерашка хьалдаьча дерригача цIеноех кхоалагIа дакъа цу итт шера кхоач. Хьздеш дола халкъа эша товараши товарообороти цу юкъа чозза йоккхагIа хиннай, хIаьта бахача наьха хIара сага сих хьатIайоагIаш йола реальни доходаш 1,6-зза дукхагIа хиннай.

Советски пачхаьалкхен социальни политика овлангара принцип я хинна дIаэттад «Коммунистически манифеста тIара дешаш: «ХIаравар паргIатта дегIаахар массава а паргIатта дегIаахара дола хьал да». Цу гIулакха яьй Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци, цу гIулакха хьалъяьй СССР-е доллача хIаман бустам а баь саг дIаоттаваь йола дегIаена социалистически общество.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ,
АПН экономически обозреватель.

№ 24 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Араьннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганда и агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара 24-гIа номер.

Цу тIа дIахо кепатеха я КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаяьча торжественни заседание доклад «Сийлахь-боккха Октябри адамлен прогресси» яхача докладах, кердача Советски Конституцех, СССР Лакхехьарча Совета ворхIалгIча сессе йовкъоста Л. И. Брежнева яьча докладах, лакха беседаш яра кетаргахь оттаь планаш, методически хьехамаш.

Блокнота тIа я йовкъоста Л. И. Брежнева докладаш [illegible] хьакъехьа материалаш. Царца я «Сийлахь-боккха Октябри дунен сибат хувцадалари» яхача темах йола «Промавтоматика» яхача Iилман - промышленни объединене парторганизаце политинформатора В. М. Красникова яь политинформаци.

«Юбилейни шу толаме чакхдаккха!» яхача рубрика кIал кепатеха я укх шера 22 декабре хургдоача энергетика Денна хетаяь «Халкъа боахама дуккха хIаме дакъа» яха «Грозэнерго» районни энергетически управлене керттерча инженера Ю. Баланина статья.

Блокнота тIа иштта хоам бу СССР Керттерча Законах, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяьча мероприятеш дIакхетабеш «Знание» яхача общества город Грознеи Ленински района юкъыйолча организацешка чакхдаьнача хьажара - конкурса итогех.

Цул совгIа 1977 шера «Агитатора блокнота» кепатехача керттерча материалий указатель а я блокнота тIа.

МОСКВА. Лакха говзал йола медицински кадраш кийчъелга чIоагIа терка беш леладу вай мехка. Медиций говзал лакхъеш йола керттера учрежденеи я Ленина орден лелаю лорий говзал лакхйоаккха Централни институт.

Дукха ха йоацаш Союзе а доазол арахьа а йовзаш йола из институт кердача цIеношка дIачуяхай. Хьалъяьй керда дешара корпус. Цун пайдане йола площадь 9000 квадратни метр я. Цу чу я бIаь гаргга аудиторeш, синхронни перевод е йиш йола оборудовани латта актови зал, СЭВ мехкашка хьаьча приборашца кийчъяь лингафонни кабинеташ, дешар Iомадара технически средствай кабинет.

Лорий говзал лакхъе повкъостал ду укхаза видеомагнитофонаша, слайдпроектораша, микроскопаша, хIанзарча медицински техника кхы дуккхача кердача хIамаша.

ЛаьрхкIа шийна оттаьча проектагIа, ший тайпара гIишлон материалаш дIа а йохийташ хьалъяь я здани.

СУРТА ТIА: МНР-ера лораш института кердача зданена юкхе.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Iалам—адамлен рузкъа

Укх тайпара сурт каст-каста духьалъотт Костромской Ярославски областий наькъашка. Цу областанькарча хьунашка тIехь-тIехьагIа дукхагIа дебаш дола лосаш уазара ца дувлаш, нахах тешаш дегIала ух.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАССАНЕ ДЕКХАР

Производственни политически хьинар чIоагIа айденна а болаш Iома а ду, дувца а дувц вай мехкарча къахьегамхоша керда Закон — СССР Конституци. Цу документа тIа хьахьекхад революцена карагIдаьнна керттера хIамаш, цу шерашка Советий Мехко хьабена никъ. СССР Конституце чIоагIъяьй къахьегара, салаIара, вахара боарам тоабара йола граждании бокъо.

Цул совгIа, законо чIоагIдаьд мехка Iалама ресурсаш лораелга. Конституце 67 статья тIа йоах: «СССР гражданаш декхарийла ба Iалама хьурмат де, цун беркат лораде».

Бедала кердача тайпаех, материалех пайда чIоагIагIа эцарца, юрта боахама интенсификаци ярца дуваденна торо дукхагIа хул хиш бIехдара, хIаьта цу гIулакхо чкъьарий лора а дайтац, деба а далийтац.

Советски пачхаьалкхенна дагa ца далла йиш яц вай мехка Iалама беркат тIехьенна лорадара дош. Хиш лорадуи цIендуи гIирсаш вай республике хьалдарга алхха ийслагIча пятилетке дIадахийтад 60 миллион сомага кхаччалца ахча.

Предприятешкара арауха бIеха хиш дукхагIа цIенде даларцеи цунга хьежжа республикерча дерригача хиний санитарни режим тоаяларцеи дувзаденна дукхагIа хул Iов тасса Каспийски форда чура долхача хишка хьачууха дикагIа дола осетрови чкъьарий тайпаш — осетра, севрюга, белуга.

Республике бахача наха шоашта бIаргагу вай хиш дикка цIенденна хилар, хIаьта дуккхачарна из дика а хет, хи бердашца гаьнаш дIаювгIеи уж хозагIа хилийтеи гIерт уж. Цхьабакъда, производства технологи телха а еш, предприятешкара арауха, хина зуламе хIамаш увча бIехача хиша хIанз а чIоаггIа Iоткъам бу долхача хишкара чкъьарий дебара.

Масала, укх шера Ермоловки ДОК-е дахчан-гамий Iоакъаш ю цех тоаеча хана Iалаьмате дукха Iоихача карбамидни кIувно хьалдикъад хий цIенду гIирсаш, уж кхы болх бергбоацача а доахаш. Из бахьан долаш чкъьарий доадеш йола зуламе хIамаш дукха чуихай Шолжа чу.

ГIодаш техад ДОК-я директора Кадиев Адам Хасбулатовича, керттерча инженера Бондарев Николай Александровича, коара аратувса хиш цIендайта декхарийла волча Актемиров Дукхавахийна.

Керттерча Грозненски консерви завода технологи телхаяр бахьан долаш зуламе хIамаш увш дола бIеха хиш каст-каста Шолжа чу ухийт. Цкъа санна дуккхаза а гIодаш дийттад завода кулгалхошта — директора Исламов Омар Ропаевича, керттерча инженера Магомадов Герман Магомадовича, бIеха хий юстарча оагIорахьа дахийта дезаш волча Гончар Владимир Лаврентьевича.

Грозерча йий доаккхача завода сарми кийчбеча цехера хий Шалжа чу ухийт, хIаьта цо цучура кислород дуа а дуаш хий толхаду. ГIодаш техад директора Лещенко Надежда Митрофановнана, керттерча инженера Томасов Робер Томасовича.

Осетрови чкъьарий чугуллуш латт форда йистерча Шолжа чу, царех цхьадараш хи чурча къоргашка Iадаккха дусаш да. Чкъьарий лорадеча органийи общественностеи декхар да уж дикагIча фух дола чкъьарий ца лувцийтар.

Цхьабакъда бахача нахах сакхетаме доацача даькъо браконьерство лелаю, бокъо йоацаш осетрови чкъьарий лувц. ЗаконагIа ца доагIаш дола цу тайпара гIулакхаш леладарах бехктокхаме ээаб Грозненски района Брагуны яхача юртара Темиев Данилбек, Дрихов Султан, Абдурашидов Салман санна бола нах.

Метта оттаргдоацаш зе ду браконьерства — законаца доацаш чкъьарий лувцара хьисапо ше—ирача мIарашца лувц уж, цудухьа хьа ца лоацалуш мIара а Iоттабенна дIабаха чкъьара ла, бохкалу, тIаккха цунах кхыча чкъьараштa лазар а хулаш, уж дукха дов.

Долхача хишта доккха зе ду городашкеи районашкеи бахача цхьаболча наха. Царех дуккхачар шоай квартираш, ковнаш цIенду, цхьалхадоах, цхьабакъда цу тайппара хьагулъеши нувхаш хи йисте дIаккувс, кхыметтел хи чу а кхувс. 1977 шера тохкам бича гучадаьннachox, ишта бIехдеш хиннад Шолж, Нефтянка, Наьсар, Эс, ГIойтIа, Фартанг.

Советски наьха хьал - торо денгара ди массаза доал тоалу, цунга хьежжа дукхагIа хул цар шоай доалахьара автомашинаш. Цар даьшя республика хишка юл уж, машиндаьтташ, хотташ хи чу а ухийташ цу чурча чкъьараштa доккха зе а деш.

Чкъьарий вай мехка къаман рузкъа да, цудухьа вай из лораде декхарийла а да. ТIаккха цо аьттув боаккхаргбар республика чкъьарий запасаш алсамъяхара парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

Берригa советски гражданаш гонахьара Iалам лорадеши цун беркат алсамдаккхара терко еш хуле мара вIаштIехьдаргдац тIехьенна цIена хиш хилийтеи мехка чкъьарий запасаш алсамъяхен.

Н. БРЕЖНЕВА,
«Запкаспрыбвода» яхача Нохч - ГIалгIай республикански инспекце районни инспектор.

ГРАЖДАНСКИ ОБОРОНА—ХАДДАНЗА ЙОАКХО

Граждански оборона системерча дешара кердача шера военизированни йоацача формированей личии составен бахача наьхеи морально-политически психологически кхетам лакхбара къаьстта чIоагIа лоархIам бу парте. Цу гIулакха хIара денна а дукхха а болх бе безаргба еррригача командно-начальствующии партийно-политически аппарата. Мехка оборони низ чIоагIбара хьекъехьара КПСС XXV съезда решенеш а СССР Конституце статьяш а кхоачашъяр духьа граждански оборона дIахо эргаьккха тоаяра, адам цхьатарра хIалакдеча хIанзарча герзах лорабала баха нах кийчбара уйла дукхагIа гIаахийта яьинай город Грозне Ленински, Октябрьски, Заводской, Старопромысловски районий а хIаьта иштта Грозненски Гудермесски районий а предприятей, дешара заведеней, колхозий, совхозий партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, массаза фе а Даьхе лорае кийча а хургболча уйланца хьалкхебу уж.

«Новогрозненский» комсий совхозе, «Грозненский-шурий» совхозе, Республикански юртбоахама опытни станце, Грозненски района «Заря» яхача совхозе, «Надтеречный» комсий совхозе, «Горскнефть» НГДУ, Гудермесски районерча «Мединструмент» яхача заводе, кхычахьа яьча комплексий объектови учeнеша хьахьекхар, военизировании йоацача формированей личии состава, болхлой, гIулакхерча наьха, колхозхой, дешархой граждански оборона гIулакха йоккха организованность хилар, цар из ма-ярра Iомаяь а морально-политически психологически кхетам лакха а хилар. Цу гIулакха доккха хIама карагIдаьннад граждански оборона еррига мероприятеш эггара чоалханегIарча хьалашка кхоачашъяра нах оарцагIбаха хайнача партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта.

Учeнешта кийчо еча юкъагIа бокъонца кхетадир массанена а ханза дарлдоаца дешаш, еррригача составо Iомайир «Из хIарапена хан довзеи деза» яха памятка. Программни материал дикагIа Iомаяра балхах мукъача хана объекташка граждански оборонана духтIавоаккхача кинофильмашка хьийжаб. Лекцеш йийшай, докладаш яьй, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лоацаш хиннарашца, къахьегамеи граждански оборонаи ветеранашца вIашагIкхетилга вIаштIехьдаькхад. Библиотекашка граждански оборонана хетаяь тематически сайренаш, викторинаш, диспуташ, хаттарийи жопийи сайренаш яьй. Къахьегамеи граждански обороней хьалхалаттарий хьакъехьа дувцаш йола пенгазетий къаьстта номераш, боевой листокаши «Молния» яха дистокаши арахийцай.

Къаьстта уйла тIаахийтай адам цхьатарра хIалакдеча герзах лораваларa нормативаш — хIаравар къаьст-къаьстаи дуккха цхьанеи лораваларa средствaех пайда эцара, граждански оборона сигналаш йолаелча бахача наха де дезарий, човнаш хиннараштa , юххьанцара медицински новкъостал дара правилаш практически шаьръяра.

Цхьабакъда массанахьа а лелац уж гIулакхаш иштта, хIанз а нийслу комплексни объектови учeнештa еррригa военизированни йоаца формированеш юкъе па озаш йола моттигаш. Объектай цхьаболча кулгалхоша шоашккара лоацъяьй учeнеш яра оттаяь ха, цудухьа дерригa дешаш ма-дарра Iомаделга вIаштIехьдаьннадац.

Граждански оборона из лоархIаме декхар кхоачашдара дикка тоабанза баргбац ерригача звеньяшкара организаторски партийно-политически болх, бахача наьха массе категорешта юкъе граждански оборонана, пропаганда чIоагIагIа е еза, къаьстта а комплексни объектови учeнешта кийчо ечей уж чакхйоахачен хана.

Уж ерригa мероприятеш чакхъяхара кхоачамболлаш низ ба объекта парткома (партбюро). Формированей командирий политически дешашта болча заместителей совгIа хIара объекте ва граждански оборона начальника помощник, хIара команде — пропагандист, хIара групе — агитатор. Цу низах кхетамца пайда эца, чакхъяха лаьрхIа мероприятеш хIара денней массе меттеи кхоачашъяра из тIаберзабе беза. Цу гIулакха къаьстта чIоагIа уйла тIайохийт «Красный молот», «Автоспецоборудование» яхача заводий, СССР 50 шу дизара цIерагIча химзавода, «Мединструмент» яхача завода, «Старогрознефть» НГДУ, «Новогрозненский» совхоза, кхыча партийни комитеташа.

Цига а кхычахьа а парткома (партбюро) заседанешка кийчъяреи чакхъяхареи, нормативаш дIаялара, граждански оборона знанешта пропаганда яра хьакъехьа штаба начальника, формированей командираша докладаш а еш дувц граждански оборона дешаш. «Сельхозтехника» яхача объединене начальника хан-ханиахьа ладувгI адам цхьатарра хIалакдеча хIанзарча герзах лорабала болхлойи гIулакхера нахи Iомабара тIаерзаяь мероприятеш кхоачашъяра хьакъехьа шоашта карарча организацей кулгалхоша еча докладашка.

Шеко яц, моллагIча гIулакха толам балга эггара хьалха шоашта тIадиллача гIулакха хьалхара жоп луш йолча кадрай кийчонах тийша долга. Цудухьа дешара кердача шера къаьстта боккхача лоархIаме да халкъа боахама объектай командиии партийно-политически аппарат кийчъяра дош. Цул совгIа хан-ханнахьа семинараш ю пропагандистащеи агитаторащеи. Цу гIулакха халкъа боахама дуккхача объекташка, производства башхалонашкеи моттигерча хьалашкеи хьежжа планаш оттаяй.

Семинарашка лекцеш еш объекта кулгалдеча болхлоша, халкъа боахама специалисташа.

1978 дешара шера граждански оборона декхараш кхоачашдара, комплексни объектови учeнеш чакхъялара, уж кийчъеча юкъагIа беча организационни балха а дешара а методика эргаьккха тоаяран цар эффективность лакхъяран дIахо массе оагIорахьара кийчъергйолаш я халкъа боахама объекташ. Цу гIулакха болх бе беза граждански оборона берригача командирашеи политболхлошеи.

Бахача наха юкъе граждански оборона знанешта пропаганда яра хьинар дола болхлой ба вай штабий начальникий помощникаш, пропагандисташ, агитаторaш, керттерча даькъе коммунистехи комсомольцехи. Цхьабакъда уж хаданза кийчбе беза, граждански оборона штабий партийни комитетий оагIонгахьара новкъостал де деза царна. Знанешца, методически балхаца Iалашбар — из да бахача наха юкъе граждански оборона знанешта еча пропаганда эффективности дикали лакхъяр.

Ф. ЛЯМИЧЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР граждански оборона болхло.

Лоазол дехьара

Дуьнен халкъашта юкъера бувзамаш

ГАВАНСКИ ФЕСТИВАЛА НАКЪАДОЛХАШ

Дуьнен къонал кагирхойн студентийн XI-чу Дерригдуьнен фестивала накъаяхна кийчлуш ю. Из чакхъяккхара хьакъехьара решени тIайийцира 1975 шу доладеллачу юххье Дуьнен халкъашта юкъера кийчон комитета учредительни заседане. Цу хана дениз фестиваль чакхъяккхара тIехьа эттай социалистически мехкий кагирхой союзаш, капиталистически дегIаухачен пачхьалкхений кагирхой коммунистически прогрессивни союзаш къонача социалистийн социал - демократийн, либералийн а радикалийн а, демохристианийн кагирхой кхыча политически теченейн организацеш.

Фестивальни болама истори хьалоладелча дениз дуккхаъшха шоай форуме европейски континента доазонел арахьа гулдургба кагирхой: хьатIадоагIача шера аьхки хьалларгья из Гаване, Куба Республика столице.

Гавански фестивалага чIоагIа кийчлуш ба вай кагирхой. Болх беш я шу хьалхагIа вай мехка вIашагIъелла кийчон комитет. Цунна юкъе ба къона болхлойи колхозхойи, творчески интеллигенце викалаш, спортсменаш, космонавташ, комсомольски активисташ, боккхий пачхахьалкхени обществении деятелаш.

Фестивала кийчо еча юкъагIа чIоагIа лоархIамен пайданен инициативаш еннай дуккхача комсомольски организацеша. Из да фестивальни болама 30 шера историна пропаганда яр а, Кубай кагирхой вахара хетаяь телеи радиои викторинаш а, политически плаката конкурсаш а. Масала, молдавски кагирхоша итт даькъа йийкъай кийчо яра юкъ, хIаьта царех хIараяр хинна дIаяхача дерригдуьнен фестивалех цхьаннена хетаю. Рыбницки цементни комбината комсомольцаша шоай бригадаца символически дIаязваьв Кубай къаман турпал Эрнесто Че Гевар. Цуша хьалхара норма кхоачаш а еш, шоаш даьккха ахча гавански фестивала фонде дIакхухьийт цар.

Дуьнен халкъашта юкъера солидарноста фонд хьаяр — фестивала хьалхарча лоархIамегIарча кампанеех цаI. Союзни республикай кийчон комитеташа еча отчисленеех хьахулаш я фонд. Москвач, Ленинграда, Украина, Узбекистана, Молдаве комсомольски организацей инициативагIа укх шера нюнь бетта советски кагирхой Дя хьатIакхоачаш Ерригсоюзни кагирхой субботник дир.

Цига дакъа лоацаш бар 50 миллион совгIа кагий нахи мехкарийн, цу даькъе 30 миллион совгIа комсомольцаш. Цига даьккха ахча фестивала фонде дIачуделар.

Фестивала кийчлуш, хьинар чIоагIагIа айдаь дакъа лаца болабелар советски кагирхой дуьнен халкъашта юкъерча тайп - тайпарча гIулакхашка. «Кагирхой — империализмана духьаларча солидарноста, машара прогресса тIехьа» яхаш дIайолаеннача дерригдуьнен кампане доазонел чухьа советски кагийча нахеи мехкарашш дакъа лоац «Советски кагирхоша — Ангола бераштаl», «Советски кагирхой хьоца ба, Чилиl» яхача ерригсоюзни боламашка.

Соахка, аьхки, «Артеке», Крыме, исторе чухь эггара хьалхара Дуьнен халкъашта юкъера берий фестиваль хилар. «Даим малх хилба!» яхаш девиз а йолаш хинна из цIей дуьнен кагирхойн студенташи Гаване вIашагIкхетвра шийн тайпара белгало а хинна дIаэттар.

Мах баь варгвоацаш боккха ба фестивальни болама лоархIам.

Юрий ГОРЯЧЕВ. (АПН).

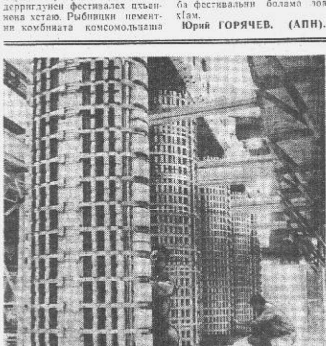

ВНР. Европейски социалистически пачхахьалкхений «Мир» яхача энергетически системо хадданза шийн мощность лакхъю. ХьатIадоагIача шера болх бе йолаялийта дерхI Винницера (СССР) — Альбертирша яхача Будапешта йисте кхаччалца юллаш латта 750 эзар вольт напряжени йола электропередачай линии.

СУРТА ТIА: «Ганц» яхача будапештски электромеханически заводе 700 эзар вольт низ бола дуьнен халкъашта юкъерча ЛЭП-а лаьрхIа йолча хьалхарча трансформатора монтаж еча.

МТИ—ТАСС сурт.

БОЛГАРИ. Бургаса нефтехимикаша укх шера планал совгIа пхи миллион лев совгIа мах бола продукци арахийцай. ТIехдика продукци арахеца аьнна оттадаь декхар толаме кхоачашдаьд цар.

СУРТА ТIА: «Кенлоли» яхача установка управлене пульта юххе.

София-пресс — ТАСС сурт.

КАЛЕЙДОСКОП

Воча безамаь доала зулам

Автомобильни катастрофашка бовчул диазза дуккхагIа нах бов «Юкъарча рынка» мехкашка гIирах Ишта аьннад ЕЭС-а цхьан консультативни комитего кийчъяьча доклада тIа. Алхха цхьан Франце, белгалдоакх цу документа тIа, гIаьле уззар бахьан долаш хулача ракахи хронически бронхитахи хIара шера 35 эзар саг ла. Ховш да, шоай ма хулла «эздий» тайпа гIаьле паха могаеш йолча тхьамкий фирмай рекламаша во оамал дIайоаржаяра кIезига нозкъостал ца деш хилар. Цунца дувзаденна ЕЭС-а мехкий правительствашка кхайкай комитет тхьамка могадеш цхьаккха тайпа реклама ца яйтара а сигаретий пачкаш тIеи гIаьленаш чуйоахкача кхыча пачкаш тIеи товар сов тIехдаьха хеста на деш шоаш долчча тайпара гойтилга оза хIама хьеча фирмашкара хьадехара а уж тIахьехаш.

(АПН).

Ганзий цIа

Ча тIатеха, водопроводи хIанзара паргIатонаши чуйоаца, Суффолк яхача графствера Бёдбрук яхача моттигера цIалг эцилга сонадале хьалхагIа дукха уйлаяьй къоначча англичанаша — Ринтмор Майклеи Сюзанеи. ХIаьта а, шекбувлаш делаш цхьа ха яьккхачул тIехьагIа, юхалург йиъ эзар фунт стерлингаш а даьха, хьалдаь 250 шу дола из цIа ийцад цар. Из бокъонца йола ганз хинна хиннай. ВIалла дага а доацаш марои сесагои хьалбаьккхаб ийна меттел Iочеха доахкача кхертIоех цхьа кхера. пигга цунна кIалхара хьагучаяьннай мукхйнаь аьшка яьшка. Цу чу хиннад 1825 — 1845 шерашка арахийца хIаране дозад стерлингий цхьа фунт я йолаш дола 99 дошо монета. Кораяьча хIамо тIехдукха юхаметтаоттабаьб цIенга баха мах — цу сахьате ялх эзар стерлингий фунта мах баьб цун. ХIанз монеташта бокъонна экспертиза еш я Британски музей.

(АПН).

Тамашийна сейф

Ванг яхача норвежски гороеда цхьан предприятера сейф яхьа лаьрхIача кхаь къуно динамитаца йохае лаьрхIад из. Царна ха йиш йолаш мича хиннад чона наIарел чухьа уллар а динамит йолга. Бикфордий тIирг яьга йоаллашехьа а, цIен пенаш а чудохийташ, селлара чIоагIа эккхам хиннаб. Къуй-м, вешта, атта кIалхара баьнинаб: воагаваьи корта бIогора бенеи волча шин къуи велда халла кIалхараввала кхийнад, кхоалагIа вар больнице вихьав. Предприятена тоъал доккха зе даьд.

(АПН).

Да воаца миллионаш.

Нагахьа ца нийслучча тайпара дика фос нийсъеннай Флорида гонахьарча форда йистерча Палм-Бич яхача районе США форда йистаца ха деча службана. Атлантика талгIеш тIа терка а теркаш делаш хиннай... марихуана чуйоалла шин бIаь тюк. «Iаьржача рынкера» цар мах — кхо миллион доллар. БархI катери пии вертолета варцагIъяьккхай контрабандисташ лаха. Полицена хетачох, уж пхи тонн наркотикаш довзаш доацача кема тIара е могор телха хиннача самолета тIара чутайсай.

(АПН).

ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДУ КАРДИОЛОГАША

Дукха ха йоаццаш Москве хилар фински кардиологий общества председатель Киммо Луоманмяки керте а волаш фински лорий делегаци. Цу хана дениз дIадоладеннад кардиологе даькъе советско-фински цхьана леладу гIулакхаш.

Хьаьший хьежар А. Н. Бакулева цIерагIча дегасосудистий хирурге Института, экспериментальни клинически хирурге Ерригсоюзни Iилма-тохкама института, курортологеи физиотерапеи Центральни Iилма-тохкама института болх мишта вIаштIехьбаьккхаб. Уж хилар ишта СССР медицински Iилмай Академе Ерригсоюзни кардиологически центре а.

АПН корреспондентаца къамаьл деш доктора Луоманмяке аьлар:

— Йиъ Iилман центре тхона бIарга дайнар тхона дага ца хиннар дар. Тхоа бIаргашта хьабIарга а дайна тийшар тхо советски коллегаша деча тохкамий Iилман боарам лакха хиларах, хIаьта ишта советски Iилман учреждениеш кердагIа йолча аппаратураца Iалашьяь хиларах а. СССР кардиологаш доккхал де бокъо йолаш ба инфаркт миокарда яха лазар долча наха дарба дара йолча шоаш хьаьча системах. Боккха лоархIам болаш хIама да гучадаьккхача дега операци еча, дега-сосудистий лазарашта дарба деча пайда эцаш йола барокамераш.

Дика вIаштIехьяьккха я хала дега-сосудистий лазараш хиннача унахошта реабилитаци яра система, тоалуш боагIа дуккагIа бараш юха а хьинаре къаьхьега а болаболийташ.

Советски коллегашта оаха дийцар тхой балхех, масала, радикардиографеи эхокардиографеи даькъе, дега клапанашта протезировани еча, кхычахьа тхоашта карагIдьннар.

Фински кардиологий делегаци тешаш я хьалхарча контакташа Iилмани практически медицине — дега-сосудистий лазарашта дарба дарен уж дIадахарен лоархIамегIа йолча сфере дIа-юха цхьана беркате гIулакхаш леладара никъ хьабеллаpгхиларах.

КОТЛЯРОВ Николай, АПН корреспондент.

ГАСТРОЛЕШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Селхан тIеххьара выступлени йир вайцига гастролешка вена цхьа кIира ха яьккхача дуьнен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Солевьев Николая.

Эстрадни искусствана хьашт долаш болча наха дика вовзаш ва из иллиалархо. Вай республике хIанз шозлагIа хилар из.

«ДоттагIала оазаш» яхача инструментальни ансамблаца Соловьева концерташ делар Гудермесе, Серноводске.

Массанахьа а дика тIаийнар из.

Я. РОЗИНА.

ДАЬХЕНЦАРА БЕЗАМ ЧIОАГIБЕШ

Даьхе... Боча дош да из хIара сага. Цуца дувзаденна да сага эггара дезагIа а цо доккхал деш а мел дола хIама. Цудухьа дукха беза вайна шийн Даьхе лораеш лаьтта, из бахьан са ца кхоадеш моастагIчоа майра духьала ийтта нах. Цар сийду, уж цIаккха бицбалийташ вай. Царна сайна шоай Даьхе дукхаеза Iомалу хьагIакхувш йола тIехьенаш. БерийчIоагIа безам хул уж бувцача ладувгIа, царна карагIдьнна турпала гIулакхаш довза. ХIанз наггахьа школа хургьяц кхыметтел ловм чу уллача эIамигача юртара яр а, тIема сийлен музей е уголок йоацаш. Дешархоша шоаш вIашагIъехк уж, хьа а лехаш, шоаш гулъю нар революцена, гражданскии Сийлахь-боккхача Дай-мехкен тIемашта юкъе дакъа лаьцарех йола материалаш.

ДIабахача тIемо къоастабаь хинна цхьан дезала нах ишта йола материалаш лехача пионераша вIашагIтеха, тIем тIара цIа ца воагIаш висача шоай сагах хиннар фул цар хайта моттигаш кIезига яц, нарех вай НохчгIалгIайчене: Наьсар-Керте, БурокIалха, МагIалбике, кхычахьа а.

Ишта йола музей я Грознерча № 15 йолча юкъерча школе а. Школа дирекце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема юкъе дакъа лоацаш хиннача директора Надежда Николаевна Бекетовас ше боккха теркам тIабохийт из тоаяра, шеръяра, дешархой тIема-патриотически кхетам лакхбара. Дикка йоккха зал дIалоац цу музея. Цу чу я гражданскии Сийлахьбоккхача Дай-мехкен тIемаш лаьттача шерашка НохчгIалгIайчене, Кавказе хиннача тIемах йола экспонаташ, гIорбаьннача революционерех йола материалаш.

Къаьстта бIарг тIаотташ кийчдаь да Григорий Константинович Орджоникидзе Кавказе даьча революционни гIулакхах, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом латташ ОалхотIе, МагIалбике хиннача тIемаех, Н. Н. Бекетова юкъе хиннача 227-ча стрелкови ЦIеча Байракха Темрюкски дивизе баьча тIема наькъах, Грозне ваьхача, фашисташта духьала майра тIом беш чакхваьннача Борис Никитович Аршинцевах дола стендаш.

Музее хьалтеха доахк граждански тIема турпалий Н. Гикалой, А. Шерипова, Г. Ахриева, хIаьта ишта НохчгIалгIайченера баха хиннача гитлеровски Германена духьала тIом баьча Советски Союза Турпалий портреташ.

Музее да цу тIемех долча суртий альбомаш. Пионераша къаьстта боча кийчдаьд В. И. Ленина Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцеи граждански тIемеи хьанарча суртий альбом.

Дукха нах хиннаб цу музейга хьожаш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа хиннача, хIанз отставке волча полковника Орлова, подполковникаша Стотланда, Кавнацке, гвардеподполковника Таранеца, кхычар шоаш цу музейга хьожаш даь, пионераштa баркал яхаш яздаь йоазош дитад.

Цу музее хьожаш хилар школе хьоашалгIа ена хиниа Германски Демократически Республика, Сире делегацеш. Цар а дитар музеях шоашта хийттар тIадола йоазош.

Ши-кхо шу хьалха Грозне вIашагIкхийтта хинна 227-ча стрелкови ЦIеча Байракха Темрюкски дивизе однополчанаш хьоашалгIа хьийха йоккха сайре йир цу школа пионераша. Дешархошта цар дийцар шоаш баьча тIемах, музея Iояхка тайп-тайпара хIамаш елар. Цар дайтар бераштa «Кохалон 30 шу» яха картина.

ЧIоагIа къахьийгар пионераша Советски Союза Турпалах инарал-майорах Борис Никитович Аршинцевах йола материалаш лохаш. Немецки гIаьрахошта духьала тIом беш хиннача шоай хьехархочуна Аршинов Владимир Петровичаца цхьана уж баха хилар гораднашка Керче, Новороссийске, кхычахьа.

Цига царна йизар Керчера Аршинцева цIерагIа йола юкъера школа, машиннаькъа стании, стеклотарни завод, улица. Цар хьалехар турпала йоI, Аршинцева воша Иван Никитович. Новкъост Леонид Ильич Брежнев политотдела начальник хиннача 18 арме тIом баьча «Малая земля» яхача моттигера лаьтта, гильзаш, кхыйола хIамаш ера. Уж хIанз музее яза. Цар шоаш болча хьийха хьоашалгIа вена хилар Иван Никитович, Аршинцевца цхьана тIом беш хинна нах. Бераштa шийн вешех дийцар Иван Никитовича, хIаьта вокхар— шоашна цхьана тIем тIа хиннача шоай новкъостах Б. Н. Аршинцевах.

Боккха бувзам лоаттабу школа пионераша Аршинцева вешийцеи йоIацеи. Советски Союза Турпала тIема никъ тохкаш пионераша боккха болх барах, цар дехарах хIанз из школа Аршинцева цIерагIа я.

Пионерашта дика бовз Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа хинна, шоай школана гонахьарча шурий комбинате, кирпичкийн консервайн заводашка балха бола, цу юхе баха тIема ветеранаш, царна вIашагIкхийте сайренаш ю.

Цар ишта бувзам лоаттабу шоай школа йистеьккха, хIанз Советски Эскаре гIулакх деш болча бIухошца.

Пионерий къаьстта боча да Ленина соратникаша Григорий Константинович Орджоникидзеца дувзаденна мел дар. Граждански тIом болча хана Кавказе из лийннача моттигашка хьажа баха шозза хиннаб пионераш. «Орджоникидзе наькъагIа» яха поход еш хилар дешархой Агаева Гюльнара, Теперик Алла, Фесун Ира, Мальсагов Идрис, Трикозов Витя, кхыбараш. Уж хилар городе Орджоникидзе, граждански тIом болча хана ЦIеча Эскара штаб чухиннача Чермеперча Уварова беша, Мужечерча Орджоникидзе музее, кхычахьа.

Боккха ба цу школа дешархой тIема-патриотически сакхетам. «Зарница» яхача тIемаспортивни ловзара юкъе дика дакъа лацарах цу ловзара республикански штабо диплом, берий Центральни экскурсионнотуристически станце «Са Даьхе СССР я» яха грамота еннай школана.

Музея кулгалхо йолча преподавателя Пчелинцева Лидия Ефимовнас чIоагIа къахьег музея болх тоабара. Цунна доккха новкъостал ду музейга хьожача бархлагIча «А» классерча дешархоша, къаьстта музея экскурсоводаш болча Дахтаева Луизас, Аслаханов Мухьмада, Вартаньянц Маринас, Галаев Мухьмада, кхычар.

— Бераштa луча тIема-патриотически кхетамо дика гIо ду тхона царна интернациональни кхетам балара а, цар дикагIа дешара а, — аьлар школа кхетама балха даькъа завуча Кулиновская Камила Федоровнас.

Камила Федоровнас аьнна уж дешаш бакъду цу школерча дикача интернациональни доттагIала клубо, дешара хьалхара четверть школас 99,4 процент бераш дешара кхувш долаш чакхъяккхаро.

Ю. ТЕГАЛОВ.

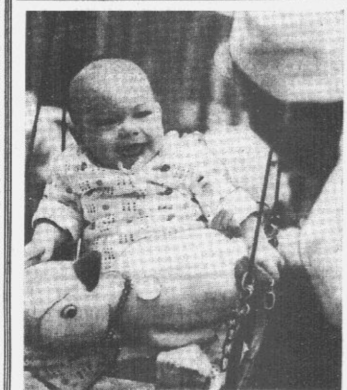

МОСКВА. «Город Москвера образцови медицински учреждени» яха сийлаьх цIи еннай Свердловски района № 10 йолча городской берий больницана. Из столице къаьнагIъярех педиатрически поликлиникеи бераш деча цIени бIарча комплекс я. КердагIйолча медицински техникана Iалашьяьй больница. Дукха я укхаза дай-мехкеи доазол арахьареи керда аппараташ.

Отделенешка оттаьй автоматически прибораш: температура хувцаялар, сердал, тIоадал хьахьокхаш йола даьча бераш ка хьежара йола лаьрххIа камераш. УнахцIено лораяра тешаме гIончаш — болама функци юхаметтаоттаеш йола аппаратура, берий барокамераш, тIехьа баьхкача наха информаци телай йола телекамераш, дуккха кхыраш.

Образцови медицински учреждене коллективо боккха болх бу ноанойн берийн унахцIено лораяра тIаберзабаь. Из — вай пачхахьалкхен керттера ярех цхьа йоакхо я.

СУРТА ТIА: геттара дIамига вола пачиент а чIоагIа раьза ва шийга деча дарбана.

В. СОЗИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЮВЦАРАШ ПРОФЕССЕШ Я

Веденски районни библиотека дешара зале «Профессех лаьца дувц вай» яхача темах диспут хилар.

Цига дакъа лоацаш бар Веденски № 2 йолча юкъерча школа лакхерча класса дешархой. Школа чакхъяккха царна йисар дукха ха яц, цудухьа професси харжар гIулакх таханарча дийнахьа тIехьашка тетта йиш йолчарех дац.

«Уж профессеш республикана эшаш я» — ишта яр диспута кийчъяь хинна книжкай выставка.

Дешархошта хьалхашка езаш йола професси къоастаяр санна долча лоархIамеча дешаех дийцар библиотека дешара зала заведующи йолча Инасаламова Заргана, хьехархочо нов. Тайсумова, дIа-юха кхухьача фонда заведующи Садыкова Зинас. Цул тIехьагIа шоашта йовзаш йолча профессех а харжа лаьрхIача наькъах лаьца а дийцар дешархоша шоаш.

ХАЛХАР ДЕШ Я «ЛОЛА»

«Лола» яха Таджикски пачхьалкхен халхара ансамбль геттара къона я — цун итт шу совгIа ха мара яц. ХIаьта а мехка гIолла чакхьяьннай из. Инде, Афганистане, Иране, Монголе, Пакистане, Франце хиннай. Дерригаш а 2000 концерт оттадаьд цо. Эггара кIезигагIа лаьрхIача а цаIи ахи миллион приггаь хьежав цунга.

«Лолай» репертуаре керттера дараш — Таджикистана тайп-тайпарча моттигашкара халхараш. Царна да чоалхане «Базми-оро» яхар беламе, цIейш долча хана хьахиша «Маркачи» яхар, «Дойрамашна деш дола дарвазски халхар», шийн тайпара «Бадахшански халхар». Дуккха бIаь шераш долча къаман традицей чIоагIача ларда тIа хьахьиннача цар хьахьокх таджикски халкъа вахар, къаьнарча а хIанзарча цун вахарах дувц, гучайоакх халкъа оамал.

Ансамбль къона я, бакъда из бахьан долаш оазбезам бе эшаш яц из. Цо мел деш дар профессиональнича санна ду. Цу даькъе доккха новкъостал ду цун хьехамчаша, эггара хьалха художественни кулгалхочо, керттерча балетмейстера республика халкъа артиста, Таджикистана Пачхахьалкхен преме лауреата Пафар Валамат-заде. Iалаьмате дика къамий халхараш ховш а, дукха ха йоаццаш а уж деш хиннача по дукха низи хьинари дIаденад ансамбла, гIулакхах дика кхеташ болча кагирхоех барттайна творчески коллектив хьаьй.

Халхархойи музыканташи хIанзарча «Лоле» кховзткъа саг ва. Таджикистана тайп-тайпарча районашка — Памире денз Фергане кхаччалца — бахаш бола уж берригаш а хIана бацаьнна, художественни самодеятельностера профессиональни искусствацa чIоагIа безам а болаш юкъебаьхка ба.

ХРЕНОВ ЮРИЙ, АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

1978 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗДАЛА МАССЕХК ДИ МАРА ДИСАДАЦ

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорте, гIишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиги; ялх бетта — 1 соми 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Зурманчаш, шоаш доль моттиг хьайовзийта». 10.15 — «Желязовой воле гуйре». Фильм-спектакль. (Польша). 10.45 — «Кинолюбителей клуб». 14.30 — Киножурнал. «Деррига хар лов сона». 14.40 — «Низбараш къуьсаш ба». Ханпаша Нурадилова цIерагIа йола призы яхха кIалтохаргах латара Ерригсоюзни турнир. 15.45 — СССР халкъий иллеш халхараш. 16.15 — «Шахматий школа». 16.45 — «Цхьаьнена тIехьа массава, массанена тIехьа цаI». Ленинградера передача. 17.30 — Миллионий ленински университет. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Берашта йола стихаш». 18.30 — «Нувель де Моску» яхача газета приз яккха ког-соалозаш фигурни хахкара йола дуьнен халкъашта юкъера яхь. Шиншане цхьана ког-соалозаш хахкар. Шоай дoIамагIа йола программа. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Двореццера трансляци. Йистеьлча — «ЦIаьхха яйза Малайзи» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Музыкальни искусства мастераш. СССР халкъа артистий Ойстраха, Чабукиани, Ога творчества хьакъехьа. Передача дIахьу РСФСР халкъа артиста Журавлевс. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.30 — Йоккха Iишлош хьалъечара балха деннош. Кинопрограмма 15.25 — «Хьамсара Iалам». 18.00 — СССР Конституце хьакъехьа йола беседаш. «ДегIаенача социализма общество». 18.10 — «НохчгIалгIайчу гIолла» Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Терко слаш: газ». Фильм. 18.40 — Эффективноста а дикала а пятилетка. «КПСС аграрни политика дIахьош я». КПСС НохчгIалгIай обкома лектора Берсанукаева къамаьл (нохчий меттала). 19.00 — Телевидене радиовещане Комитета инструментальни ансамбла концерт. 19.30 — «Алексей Чуева кемаш». Документальни фильм.

9 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — Иллеш доах бераша. Фильм-концерт. 9.55 — «Школа директора дневник». Художественни фильм. 11.10 — «Дайн бераши» яхач циклацара «Продолжение» яха телевизионни документальни фильм. 14.30 — Ангола мукъаяккхара тIехьара халкъа болам вIашагIабеллача Денга. «Коргамукъача Ангола оаз». Документальни фильм. 15.00 — «Москва а москвичаш а». 15.30 — «Арктикана тохкам бар». 16.00 — Ромен Роллана творчество. 16.45 — «Изобретатель». 17.15 — «Орленок» яхача киностуде концертни зал». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта гIа малу ба». 18.30 — «Ленин волча, Кремле» яха дуккха сереш йолча телевизионни документальни фильма премьера. КхоалагIа вIашагIкхетар. 19.30 — Хоккеях йолча Европейски чемпионий кубок финал. ЦСКА — «Польди» (Кладно, Чехословаки). 1-гIа 2-гIа ханаш. «Сокольники» яхача спорта Двореццера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Хоккеях йолча Европейски чемпионий кубоке финал. ЦСКА — «Польди» (Кладно, Чехословаки) 3-гIа ха. 22.05 —«Нувель де Моску» яхача газета приз яккха ког-соалозаш фигурни хахкарах йола дуьнен халкъашта юкъера яхь (маIанах). Шийн доIамагIа йола программа. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Двореццера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Атеистически темаш. Урус - Мартановски райисполкома председателя Мипазова къамаьл (нохчий меттала). 18.10 — «НохчгIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.60 — Киножурнал. 18.40— «Юха а ученик хила хьажал». Сий айдалара чулоацам. 19.10 — «Юхавар». Телевизионни документальни фильм. 19.40 — «Сатирически объектив». 19.55 — «Хозало зулам дехац». Фильм. 20.00 — «Сценана дIадеиьа, вахар». РСФСР заслуженни артиста, Нохч - ГIалгIай АССР халкъа артиста Зубайраева 60 шу дизарга (нохчий меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, ша билла а йолаш малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоцаш, малхбоалехьара секунде 3—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 4—9, дийнахьа 0+5 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96: редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

Сф05315. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 9118.